

5 Эгер вун мусурман ятла

8 Шариатдин месэлайра вагабитрин ягъалмишвал

11 Дуъз рекъин эвел

НА ЛЕЗГИНСКОМ ЯЗЫКЕ

МЕРГЪЯМАТЛУ РЕГЪИМЛУ АЛЛАГЪДИН ТІВАРЦІЕЛДИ

Эгер вун мусурман ятла!

Аллагъ-Таалади ви хиве са къадар ферзер (яни къилиз акъудун патал чарасуз везифаяр) тунва. Абури къилиз акъуд тавуртла, ваз Аллагъди жаза гуда. Месела, капі авун, сив хуьн, закят гун, мумкинвал авай кас уьмуьрда са сеферда хъайитлани гъаждал фин ва икI мад.

сабзава. Вахт-вахтунда ийизвай кIпуни чи рикелай Халикъ алудиз тазвач. КапI авун Къуръанда къалурнава, амма ийидай къайдайрикай, шартIарикай Расуллагъдин ﷺ суннада галай-галайвал лагъанва. Вири мусурманри, чеб дуьньядин гъи пипIе яшамиш

Мергъяматлу Регъимлу Аллагъдин тIварцIелди!

Гъурметлу стхаар ва вахар!
Россияда ва Дагъустанда жезвай тах-сиркарвилер ва къилиз акъудзавай террориствилин гъерекатри сифтени сифте Исламдиз, мусурманриз къецI гузва. Къе дагъустанвийрин къилера гужуналди гуж гъалиб авунин ва садаз сад дакъан хъунин идеяр твазва. Анжах ашкара я, ислягъвилин шартIара гъич садазни масадал гъил хкаждай ихтияр авач.

Эгер экстремистри гъа и тегъерда чпи коррупциядихъ галаз женг чIугвазва лугъузватIа, ибури терхеба фикирар, къастар я, вучиз лагъайтIа вишералди инсанар къейитлани коррупция акъвазариз жедач. Анжах Аллагъ-Тааладин вилик жавабдарвили инсан дуъз, намуслу, итимвал квай мусурмандиз, жуван дин, халкъ ва Ватан патал патриотдиз элкъуьрда.

И суалдиз и гъерекатдин тарихди вичи жаваб гузва. Жавабни ашкара я – власть гъиле къун.

1999-йисан тежрибади къалурзавайвал, мусурманар гъич садрани террординни гуж гъалиб авунин терефдарар жедач. 90-йисарилай башламишна Дагъустандин мусурманрин диндин идаради инсанриз гъакъикъи Исламдиз эвер гузва. Къени за мискIинрин имамриз, алимриз рекъелай алатнавайбури патал абури дуъз рекъел хкун, абури туба авун патал дуъа авуниз эвер гузва.

Дагъустандин Муфтий Агъмад-гъажи Абдулаев

Эгер абури чпин террориствилин гъерекатралди дин кIвачел акъалдар хъийизва лугъузватIа, къун килиг садра, абури чпин крар гъихътин чилел ийизватIа. Дагъустан Россияда диндиз акси советрин девирда Ислам хвейи республика я. И мукъварал зун са шумуд мусурман уьлкведиз фена ва инанмиш яз лугъуз жеда – гъич санани чи Ватанда хъиз Ислам вилик физвач. Гъакъикъатда абуриуз вуч кIанзава?

КапI авунин шартIар ва къайдаяр Эхиримжи вахтара редакциядиз чи газет цийиз подписка авунвай муьмин ксарилай капI авунин къайдаяр фасагъат чIалалди мад сеферда чап хъувунин тIалабунар авай чарар къевезва. Гъаниз килигна редколлегияди иман гвай, капI ийиз кIанзавайбуриуни тIалабун къилиз акъудзава. Буюр, кIела, менфят къачу, капI ийиз чира ва гъар са мусурман патал ферз тир шартI къилиз акъуд!

Виридалайни вилик ви хиве гъатзавай ферз им капI авун я.

КапI авун - им Аллагъдихъ инанмишвал къалурун ва Адаз ибадат авун я. КапI исламдин асул дестекрикай ва мусурмандин хиве авай ферзерикай сад я. Гъадисда лагъанва: «Ни капI авун туртIа, адан дин чкIида». Исламдин къилин истемешунрик вахт-вахтунда капI авунни акатзава.

КапI ийикъан къене вад сеферда авун лазим я ва ам Аллагъдихъ галаз мусурманди тухузвай суьгъбет яз гъи-

жезватIа, гъадалай аслу тушиз, капI, Пайгъамбарди ﷺ 14 виш йис идалай виликни гъикI ийизвайтIа, гъакI ийизва. Расуллагъдивай ﷺ инсанди чилел виридалайни хийирлу крарикай гъим ийизва лагъана хабар къурла, вахтунда ийизвай капI лагъана жаваб ганай.

Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «КапI - им Женнетдин куьлегррикай сад, капI авун Аллагъдиз виридалайни кIани, хуш къевезвай кар я». Малаикрин арадани капI ийизвайбури ава.

» 5

Мусурманрин эменни гъиниз фена?

Россияда исламдин хсусият кIвачел акъалтдани?

РФ-дин Госдумадиз диндин тешкилатрив чпин эменни вахкунин гъакъиндай законопроект гъанва ва ам общественностдин арада веревирд ийида. Патриарх Кирилла МП РПЦ- дихъ галаз алакълу яз къиле тухуз хъайи консултациярин ва Минэкономдин куьмекдалди проект садлагъана вилик фена, и гъалариз килугинин къайда, яни адан концепция са шумуд йис идалай вилик гъазурнавай. Ида Россиядин Исламдин тешкилатриз вуч гун лазим я? Идан гъакъиндай культуролог Жаннат Сергей Маркуса ва тарихдин илимрин кандидат «Россиядин Федерацияда Ислам» энциклопедиядин сериядин словаррин руководитель Дамир Хайретдинова суьгъбетзава.

рал къведалди амай вири диндин тешкилатриз хъиз, мусурманрин уммадихъ гъерекатдик квай ва квачир къайдадин эменни авай. Советрин властди диндиз аксиз таблигъат тухузвай вахтунда абури вири саки вахчуна ва садрани садани абурун эвезда пул вахканач. Чехи паярин фикирдалди, и жуьредин гъерекат Ватандин Чехи дяведалди акъалтIарна. Амма гъакъикъат лугъун хъайитIа, и гъерекат са къатди къиле физмай, гъелбетда, виликан хътин йигинвал авачиз, чи уьммет къачуртIа, та 1987-йисалди къван. Захъ авай делилралди, гъа и йисуз эхиримжи эменни терг авуна ва адалай гъугъуьниз гъасятда РСФСР-да мискIинар чукIурна; им Кеферпатан Осетиядин Хазнидон лугъудай хуьре хъана.

Гъавилай исламдин деятелри диндин тешкилатрив чпин эменни вахкун гъевесдивди къабулзава, са кардин лап хъсандиз гъавурдик кватIани, сифте чкадал МП-дин РПЦ-дин итиж вилик кутунва. Исламдин эменни вахкунин, реституция, яни чIурнавай ихтиярар туькIур хъувунин месэла вилик финин гъал исламдин тешкилатрин чпин гъерекатдин йигинвилелайни аслу я, и жигъетдай абурун и месэладиз талукъ яз савадлувилелайни, » 3

- Цийи документдин манаметлеб квекай ибарат я?
- Тарихдин гъахъ винел акъуд хъувун патал законопроект ва гъакIни диндин тешкилатрин эменни вахкунин гъакъиндай еке вилик финиф я. 1920-30-йиса-

Президентди истемешзава

Д.Медведев: «Къиникъ гъи динда хъайитлани гунагъ я»

1-апрелдиз Дагъустан Республикадин меркезда – Махачкъалада Дмитрий Медведева Кеферпатан Кавказдин Федеральний округдин республикайрин, хатасузвилин Федеральний къуллугъдин чкадин подразделенийрин ва къенепатан крарин органрин руководителрихъ галаз совещание къиле тухвана.

ругъанийри къугъвазвай рольдиз гун лазим я. За гъеле алатай йисуз абуриуз куьмек гана кIанзавайди лагъанай, гъар гъи тегъерда хъайитлани абурун авторитет хкажун патал куьмек гана кIанда. Гъа гъабуриуз гъахъ лагъана кIанда, гъабуриуз гъин рекъий руководителар, инсанар патал авторитетар хъана кIанда.

...За лагъай гафар жем авуртIа, къилин вад месэла чара ийиз жеда:

Сад лагъайди, къанун-къайда хуьдай органар – МВД, ФСБ ва судар мягъкемарун.

Къвед лагъайди, террористар датIана ягъун, абури авай чкайр терг авун.

Пуд лагъайди, бандитрин тешкилатрикай хкечIун къетIнавай гражданиз куьмек гун.

Къуд лагъайди, социальный, экономикадин хел вилик тухун, образованидал, культурадвал ва гуманитарний программалар машгъул хъун.

Вад лагъайдини, за лагъайвал, ахлакъдинни руьгъдин ерияр мякемарун.

Гъа и вад кар къилиз акъуд тавунмаз чавай вилик акъвазнавай месэлар гъагъиз жедач...»

Д.Медведев: «...Къиникъ гъи динда хъайитлани гунагъ я. Исламда, хашпарайрин ва маса динра. И карди чаз жуьреба жуьре инсанрихъ галаз кIвалахдай мумкинвал гузва. Гъа им Россиядин Федерациядин Правительстводин ва Правительстводин Председателдин Заместитель, Президентдин патай тамам ихтиярар ганвай векил Александр Геннадиевич Хлопонинан вилик акъвазнавай къилин месэла я.

... Мадни са кардиз фикир гуж кIанзава – инсанпересвиллиз, ахлакъдин ерийриз ва руьгъдин алемдиз. Ибури гъакан пичIи гафар туш.

КъетIен фикир и карда Исламди ва

Кьурагьа члехи межлис

Фазиль Ярахмедов,
чи корр.

Гьар йисуз Кьурагьа алимрин межлис ва мавлид тухун хьсан адетдиз элкьвенва. И йисузни ам мартдин вацран сифте кьилера райцентрадал кьиле фена. И жуьредин мярекатар тухуз ина пуд лагьай йис я. Гьар йисуз ихьтин хийирлу крар тухунин карда хуьруьн имам Шамиль-гьажи Омарова хуьрун администрациядини талукь куьмекар гузва.

Межлисада иштирак авун патал иниз Кьиблепатан Дагьустана РД-дин Муфтийдин векил Сулейман-гьажи Тагьибекоев, ДУМД-дин просвещенидин отделдин работник Мугьаммадзакир-гьажи Юсуфов, Казбековский райондин имам Казим-гьажи Темирбулатов, Мегьарамдхуьруьн райондин имам Абдулла Регьимханов, гьа и райондин Кьуйсурин хуьруьн имам Юсуф Кьурбанов, «Нашидул Ислам» ва «Дьлым» мавлидар кьелдай группаяр, лезги члалал мавлидар тамамарзавай Заур Салигьов ва маса мугьманар атанвай.

Диндин месэлаяр гьалзавай, вязер ийизвай, Аллагь-Таала рикел ва Мугьаммад пайгьамбардиз салаватар гьизвай межлис Исламда лап хьсан, фазилатлу межлирикай яз гьисабзава. Гьа ихьтин мярекатра иштиракзавайбурувайни чпелай Аллагь рази хьуник ва Адан патай регьимдик умуд кутаз жеда. Вири и крар аннамишай кьурагьвийар мавлид тешкил авуник ва ам кьиле тухуник жавабдарвилелди эгечина.

Хуьруьк галаз чи танишвал анин мисклиндиз финилай башламиш хьана. Хуьруьн агьсакьал тарихчи Буньямудин Тажудиновичан гафарай Кьурагьа виликдай ирид мисклин авай. Гила лагьайтла, са мисклинди кьвалахзава. Мисклиндин шумуд йис я лагьай зи суал жаваб амачиз амуькна. Амма хуьруьн агьсакьалрин гафарай адан тарих кьуд лагьай виш йисарилай башламиш жезва.

Кьурагь хуьрун твар «кьурагь хьун» гафунихь галаз алакьалу я. Имни тлебии кар я, вучиз лагьайтла хуьр элкьурна тарар авачир дагьларини тепейри кьунва. Хуьрун Кьибле патакьайни Рагь аклидай патакьай Кетин кьил твар алай дагь хкаж хьанва. Рагь аклидай пата Цару Дагь, Кефер патани - Эливей кьилер. Амма гьава ина пара хьутуьлди, чил беретлуди я, михьби ятар авахьзавай гзаф булахар ава.

Кьурагьрин тарихдин виридалайни бедбахт чинар, аквадайвал, иниз Надир шагьдин чапхунчияр атунихь галаз алакьалу я. Гьа чавуз ина хейлин инсанар тергнай, гзаф мисклинар чукьурнай.

Кьурагьрин халкь дегьзаманарилай инихь вичин хьсан адетралди, машгьур инсанралди тафаватлу я. Чпин вахтунда кьурагьвийри чпин хизандиз маса миллетрин векилар кьабулна. Гилани кьурагьрин тухшар, сумбатлар, цахьарар, ресар, гуджияр, аварар лугьудай тухумрин тварари абурук бине кутур-бур лакар, даргияр, гуржияр, аварар тирдан гьакьиндай шагьидвалзава.

Кьурагьар виликдай вичин алимралдини машгьур хьайи чка я. Алимар хьайи Назар-Халиф, шейх Маруф, Лезги-Кьадир, Султган-Агьмед, шейх Агьмад, Суфий Ражаб неинки Кьурагьа, гьакьни адалай кьеце твар-ван акьатай алимар я.

Кьурагьар вичин зияратралдини машгьур чка я. Хуьре ва адан патарив цукьуд пир гва. Абурухь гьар садахь вичин тарих ава. Зияратрикай виридалайни пара гьурметзавайди Суфий Ражабан пир я. Ширен тарих цекьуд лагьай эсирдин сад лагьай паюнилай башламиш жезва.

Хуьруьк галаз таниш хьайидалай кьулухь чун анин Куьлтурадин кьвализ реке гьатна. Вад виш кас гьатзавай хуьруьн клуб сиве сивди инсанрай ацланвай. Межлис хуьруьн имам Шамиль-гьажи Омарова ачухна. Ада ихьтин мярекатрин важиблувиликай лагьана ва Дагьустандин мусурманрин Диндин идаради тухузвай кьвалахдиз еке кьимет гана.

Ахпа гаф кьачур РД-дин Муфтийдин векил

Сулейман-гьажи Тагьибекоева Кьиблепатан Дагьустана тарикьатдин бинейар кутур шейх ярагьви Мугьаммад-эфендидин руьгьдин ирс чируниз кьетлен фикир гана кланзавайдакай лагьана. Вичин рахунра С.Тагьибекоева шейхдин уьмуьрдикай ва адан руьгьдин практикадикай, гьакьни алай аямда Дагьустанда исламдин образование авай гьалдикай гегьенш субетар авуна.

Мавлиддай дидед члалал кьенвай шиирар гваз ДИУ-дин студентар экьечина. Ахпа кватл хьанвайбурун арада Пайгьамбардин тарихдай конкурс кьиле тухвана. Анал гьалиб хьайибуруз кьиметлу пишкешар гана.

Межлисдал рахай алимри алай аямда чи обществонин вилик акьвазнавай хейлин хци месэлаяр кьарагьарна. Абуру чпин вязера инсандин марифатдин ерийрикай, Кьияматдин йикьан лишанрикай,

вагьабизмдин идеологиядикай авай зарардикай гегьеншдиз лагьана.

Межлисдал мукьвал-мукьвал мавлидар кьелна, дуьаяр авуна. Эхирдай хуьрун имам Ш. Омарова атанвайбуруз чухсагьул лагьана ва вири залди «Мар-гьаба» кьелуналди мажлис акьалтларна.

Инал, гаф кватай чкадал, и хуьруьн имам Шамиль-гьажи Омарова тухузвай кьвалхни кьейд тавуна жедач. Чна гьеле адакай чи газетдин алатай нумрарикай сада кьхинни авунай. Хуьруьн имамдиз куьмек гун, ада тухузвай кьвалахрик кьун кутун, адан патав тупламиш хьун чи кьибле патара гьина хьайитлани гьалтзавай крар туш. Кье Шамиль-гьажи неинки Кьурагьрин хуьре, гьакьни вирирайонда гьурметзавай имамрикай сад я. И районда «Ассалам» газетни подписка авунни вини дережада аваз кьиле фена. Инай хейлин аялри Махачкьалада авай Дагьустандин исламдин институтда кьелзава. Гьалтзавай четинвилериз дурум гана Шамиль-гьажи районда дин вилик тухуниз кьетлен фикир гузва ва гьа и карда вири такьатрикай менфят кьачузва. Им дерин имандин ва Аллагьдилай ва Адан кьадардилай рази хьунин лишанар я.

Учредитель
Благотворительный фонд "Путь".
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакциядин Совет
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ

Редактор
Зулейха ХАНМАГОМЕДОВА

Канонический редактор
Шамиль-хаджи ОМАРОВ

Верстка
Лейла ГУСЕЙНОВА

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г.
Индекс 51395

При перепечатке ссылка обязательна
Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-салам»

Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____

Сдано в печать 13 апреля 2010 г.

Тираж 4.000 экз.
Адрес редакции:
367015 РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2.

Телефон: (8722) 61-00-64

E-mail: assalamweb@gmail.com
web: www.assalam.ru

Нелай чешне къачуна кланда

Тербия гунин виридалайни тамам тереф им жув ви велед патал лап хъсан чешне хъун я. ИкI Аллагъди инсанрал пайгъамбарар рекъе твазва. Чаз и кар хуш яни, тушни адалайт аслу тушиз, веледри сифте нубатда чпин диде-бубадилай, абурун амалрилай, хесетрилай чешне къачуз гагумзавайди я. Гъатта патав буба (я туш хьи диде) гвачиз члехи жезвай аял хъайитлани, адаз вичин я диде, я буба чешне жезвайди я. ИкI бубади гадарнавай хизанда члехи хъанвай гада яз хъайитла, мумкин я гележегда ада вичин аялар, хизанни гадарун.

Нагагъ аял датлана критика ийизвай хизанда члехи жезватла, ам масадбурук тахсирар кутайди яз акбалтда. Эгер аял къал гвай хизанда члехи жезватла, ам женг члугваз вердиш жеда. Аял чарабурап хъурунар ийиз кландай хизандай акъатнаватла, гележегда ам гзаф регъуйди жеда. Хизандин къене меслятвал, сад-садан гъавурда акъун аватла, аял сабурлуди яз члехи жеда. Нагагъ члехибуру таб тийиз хъайитла, аял гъахъ кландайди жеда. Хатасуз хизанда авай аял ихтибарлуди жеда.

Чуру крари аялриз анжах чуру патахъай таъсирда, къенидини лагъайтла, аялди фад къазвайди я.

Исламда тербиядин асул бине бицкъеди са тайин кар ийидайла, ам гъавурдик кутун я. Аялди и ва я маса кар авунилай Аллагъ нарази, я туш хьи, рази жеда, лугъз-ва. Амма аялриз жегъеннедалди кичерар гана виже къведач. ИкI хъайитла, чна аялдин патай къарши крар гуъзлемишда. Гележегда члехи хъунивай аялди фикирда хьи, динди и умуърда лезет кудиз къадагъа ийизва. Аял са кардин гъавурда туна кланда: гъихътин гъерекатар Аллагъдиз хуш я ва гъихътин-бур хуш туш.

Члехи пай хзанра аялдин тербия са кардал акъваззава - исламдикай абуру аялриз капI ийиз ва Къуръандин бязи суъреяр чирзава. Пелбетда, чна винидихъ къейд авурвал, тербия са гъа и кардал бинеламиш жезвач.

Гъар гъи кар ийиз хъайитлани, месела, аялди дидедиз столдилай къапар вахчуз, я туш хьи, къаб-тлур чуъхуъз куъмек гузва. И вахтунда дидеди аял адан куъмекдилай Аллагъни, вични - къведни разизвайдан гъавурда туна кланда. Вичиз гайи гъвечли куъмекни са члехи хъсанвал хъиз къалурун лазим я.

Датлана аялдин рикел Аллагъ гъиз, члуру крарай адаз еке гъарай-эвер тийиз, меслятдалди гъавурда тваз хъайитла, гележегда ам дуъз рекъел къведа.

Мусурманрин ихтиярар ва везифаяр

Мугъаммадрасул-гъажи Саадуев, Махачкъаладин центральный Джума-мискиндин имам

Исламдин общество дуъзгъун-ди хъун патал, Аллагъди эцигнавай къайдаяр члур тахъун патал, гъар са мусурмандиз вичин ихтиярарни везифаяр чир хъана кланда. Мусурманрин везифаяр са шумуд жуъредиз пай жезва: Аллагъдин вилик, диде-бубадин вилик, аялрин вилик, хизандин вилик, къуншийрин вилик, диндин стхайрин вилик ва м.с.б.

Мусурманди стха гъалтайла, адаз салам гун лазим я, адаз эверайла жаваб гана кланда, жуваз даклан кваллах гъадазни клан жемир, жуваз клани кваллах гъадазни клан хъухъ, ам кефсуз хъайила къвалав алад, ам къейила - жаназа-капI ая, вич алачир чкадал адан намус хуъх, ам илирзайла "Яргъамукаллагъ" лагъ.

Ибн Аббаса "Чел чпихъ галаз мергьяматлубур" ("ФатхI", 29) аятдиз гайи баянда лагъанва: "Мергьяматлу касди Аллагъдивай гунагъар квай касдин патахъай тлалабзава, ва гунагъ касди Аллагъдивай мергьяматлудан патахъай тлалабзава. Гунагъар галай кас Мугъаммадан уъмметдай мергьяматлуда килигайла, ада лугъуда: "Я Аллагъ! Вуна адаз гайи паюнал ам рази ая, гъам мягъкемар ая, ва чаз адакай хийир гъваш". Муъмин мергьяматлу кас гунагъардиз килигайла, ада лугъуда: "Я Аллагъ! Адаз насигъат це, адан пашманвал къабул ая ва адан тахсирдилай гъил къачу".

Аллагъдин Пайгъамбарди улагъана: "Садаз сад кланивилихъ ва сад садан мергьяматлувилихъ инанмишбур са жендекдиз ухшар я, эгер са орган тла хъайитла - беден вири тла жеда, йифен ахвар хада" (Гъакъикъи гъадис).

Маса яргъи гъадисрикай сада Пайгъамбарди улагъанва: "... эгер валай хъсан крар ийиз алакъзавачтла, вуна инсанриз зарар хъайитлани гумир. Дугъриданни, им вуна ваз гузвай шафакъат я" (Гъакъикъи гъадис).

Са сеферда Аллагъдин Пайгъамбарди улагъанва: "Къез мусурман вуж ятла чидани?" Абуру жаваб гана: "Аллагъдизни адан Пайгъамбардиз улагъанва: "Мусурман а кас я хьи, вичин мецикайни гъиликай маса мусурманриз зиян тагузвайди". Абуру хабар къуна: "Муъмин вуж я?" Ада жаваб гана: "Ам мусурмандин чандинни девлетдин тереф хуъзвай кас я". Мад абуру хабар къуна: "Мугъаджир вуж я?" Ада жаваб гана: "Гунагъ крар гадарна, абурувай яргъа хъанвай кас" (Табарани, Бъаким, гъакъикъи гъадис).

Мусурмандиз, эгер ада вичи зиян гун анихъ амукърай, зиян гуникай маса мусурман хвейитлани, адаз еке суваб жеда. Пайгъамбарди улагъанва: "Мусурманар физвай рекъин юкъвал экъечлна, абуруз манийвал гузвай тар атлана лугъуз Женнетдиз акъатнавай са кас акуна аз" (Муслим).

Абу Гъурейради лагъана: "Я Аллагъдин Пайгъамбар улагъанва, аз жуваз хийир къведай крар чир ая". Аллагъдин Пайгъамбарди улагъанва: "Мусурманрин рехъ вири зиянлу шейэрикай михъи ая".

Мусурмандиз зиян гумир лагъай гаф - им гъатта бегенмиш авачир хътин жуъреда мусурмандиз килигни ийимири лагъай члал я. Пайгъамбарди улагъанва: "Мусурмандиз вичин стхадиз (инал ва агъадихъ-

ни «стха» лугъудай гаф «мусурман» гафунин манада аваз ишлемишзава - ред.) адаз зиян жедай тегъерда килигдай ихтияр авач", ва я "Мусурмандиз вичин стхадиз кичерар гудай ихтияр авач".

Мусурмандин буржи я масадахъ галаз рахадайла, вичи-вичел дамах тавун, вич виний кун тавун. Гъакъикъатда Аллагъдиз чпи-чел виний къадайбур кландач. Пайгъамбарди улагъанва: "Дугъриданни, Аллагъди аз насигъат гана куън лавгъа тахъун патал, сада-садан вилик вич виний такун патал" (Абу Давуд).

Пайгъамбарди улагъанва: "Мусурманрихъ галаз сад хъиз, дамах тавуна тухвана. Ада касибдин, хендедадин патав фена, абурун месэлаяр гъалун айибдай къадачир.

Мусурман фитнейривай яргъа хъана кланда, ва сада лагъай гафар масадаз хълагъна кландач. Пайгъамбарди улагъанва: "Фитнечи Женнетдиз фидач" (Якъин гъадис).

Мусурмандинхъ галаз пуд йикъалай гзаф хъел хъана виже къведач, гъатта адакай ажугъ жедай сеbeb аваз хъайитлани.

Пайгъамбарди улагъанва: "Мусурмандиз вичин стхадихъ галаз пуд йикъалай виниз хъел жедай ихтияр авач: абуру

Абу Гъурейради лугъузвайвал, Пайгъамбардин улагъанва ни кунваз хъайитлани, ада ам сифте ахъайдачир, ва адан метгер гъамиша рахазвай касдихъ элкъведай, адахъ галаз вуж рахаз хъайитлани, а касди вичин ихтилат кутягъдалди Пайгъамбарди улагъанва: "Маса патахъ элкъведачир (Табарани).

Мусурмандинхъ мад са везифа ава. Им квализ гъахъдалди эхтияр къачун я.

Мусурманрин везифайрикай сад къуъзубуруз гъурмет авун ва гъвечлибурухъ галаз мергьяматлу хъун я.

Пайгъамбарди улагъанва: "Вуж къуъзубуруз гъурмет тийиз, гъвечлибурухъ галаз мергьяматлу тушиз хъайитла, гъам чакай туш" (Бухари).

Мадни Пайгъамбарди улагъанва: "Къуъзубу касдиз гъурмет авун - им Аллагъдиз ибадат авунин жуърейрикай сад я" (Абу Дауд).

Пайгъамбардиз улагъанва аялар гзаф кландай. Сиягъатрай хуъкведайла аялар вилик экъечлайла, ада абуру къужахдиз жкаждай ва вичин женгинин юлдашризни ихътин теклиф гудай. Пайгъамбарди улагъанва: "Муса аялар гъиле къадай, муъкуъбурни вичин асгъабриз яхъ лугъудай. Аялри лагъайтла, и кардал гзаф шадвал ийидай.

гуърушмиш хъайила, садаз сад акурла, къулухъди элкъвезза; абурукай сифте ни салам гайитла, гъам хъсан кас я" (Абу Дауд, Гъаким).

Гъатта стхадиз вун бейкеф авуртлани, ададай гъил къачу. Пайгъамбарди улагъанва: "Ни вичин стхадин тахсирдилай гъил къачуртла, гъадалай Аллагъди Къияматдин юкъуз гъил къачуда" (Абу Дауд, Гъаким).

Аллагъди Юсуф Пайгъамбардиз лагъанва: "Вуна ви стхайрилай гъил къачурвилай, За ви тлвар къве дуъньядани виниз акъудда" (Абу Дауд, Гъаким).

Гъаклан куълуъ-шуълуъйрикай хъел атана кландач, эгер абуру диндихъ хклан тийиз хъайитла. Айшади лагъана: "Пайгъамбардиз са куъникайни хъел къведачир, Аллагъдин весияр члур авунилай гъейри". Мусурмандин везифа вирибурухъ галаз хъсан хъун я, абуру и кардиз лайихлу яз ва я тушиз хъайитлани.

Пайгъамбардин улагъанва патав гъвечли аялар гъидай, абуруз хийир-дуъа авун ва тлвар гун патал. Пайгъамбарди улагъанва аял вичин метгер эцигдай. Са бязи дуъшуъпра аялди къежирдай. Аялдин мукъва-къилийри и вахтунда теспача хъана къал къачудай. А члавуз Аллагъдин Расулди улагъанва: "Адак ктадмир, къежирна куътягърай". Ахпа ада дуъа авуна аялди тлвар гудай, адан диде-буба къадар амачир къван шад жедай. Абуру хъфейдалай гуъгуънлиз Пайгъамбарди улагъанва вичин парталар михъи (чуъхуън) хъийидай (Муслим).

Пайгъамбарди улагъанва хабар къуна: "Вичин диде-бубадиз сеперар гузвайдакай куъне вуч фикир ийизва?" Асгъабри жаваб гана: "Мегер вичин диде-бубадиз сеперар гудани къван?" Пайгъамбарди улагъанва: "Эхъ, са касди масадан диде-бубадиз экъуъгъайла, гъада вичин диде-бубадизни экъуъгъайдай я".

КъатI ама

Эгер вун мусурман ятла

1 « Яни капI ийизвай касдал малаикриз гузвай къван къадардин сувабар агакъзава.

Гъадисрикай сана лугъуза, бес Жабраил малаикди ﷺ яхцур агъзур йисан къене къве рекятдин (къилин) капI ийиз хъана. Аллагъди Жабраил малаикдиз ﷺ лагъана: ви кпунилай Заз Расуллагъдин ﷺ уьмметди ийизвай къве рекятдин капI багъа я. Им Аллагъди чи Пайгъамбар ﷺ гъакъван члехи дережадиз акъуднава лагъай члал я.

Къастуналди КапI тавун

Аллагъди Жегъеннемдин векилрикай икI лугъуза:

«Куьн Жегъеннемдиз вучиз аватна?

Чун капI ийизвайбурун жергейра хъанач, чна кесибдиз фу ганач. Чна къацлайбурун къил къуна, Къияматдин югъ таб я лугъуз къекъвена» (Къуръан, 74:42-46).

Аквазвайвал, Исламдин къилин истемешун (шартI) капI авун я. И шартI къилиз акъудуни инсан куьлягъдай вегъникай, эхиратдин юкъуз жаза гуникай хуьзва. Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъанай: "Инсан къафирвилкай (имансузвилкай) капI авуни къутармишда". КапI авун чарасуз тирди инкар авун, адан метлебувал агъузарун Аллагъдин рекъе авай вири имамри (рейсадвилелди) имансузвилелди къил ягун яз гъисабзава.

Аллагъдиз капI авун патал инсан агъадихъ галай хътинди хъун лазим я

1. Аллагъдин ва Пайгъамбардин вилик инанмишвилелди иман гвайди жен. Тахъайтла, ада капI авун лазим туш, вучиз лагъайтла, мусурманрин жергедик акатзавач.

2. Яш бегъем хъанвайди. Яшар бегъем тахъанвай аялар капI авуниз мажбур туш. Гъа са вахтунда дидебубайри ва къаюмвал ийизвай ксаридин 7 йис хъайила адаз вахтунда капI-тлеат ийиз чирун ва ам яшар бегъем хъайила ферз къилиз акъудиз алакъдайвал гъазурун лазим я.

3. Дуьздаказ, акъуллудаказ фикир ийизвайди. Акъулдиз кьери (кимивал квай) касди капI авун герек яз гъисабзавач.

4. Дишегъли парталрикай (вацран къилерикай), аял хайидалай гуьгъуьниз жезвай чиркинвилерикай михъи хъун чарасуз я. Парталрикай хъанвай вахтунда (во время менструации) дишегълиди капI авун къадагъа я.

5. Дидедиз жедайла гъа са вахтунда бишидини буьркуь яз тахъун.

КапI авунин шартIар

КапI авун патал вад шартI къилиз акъудун чарасуз я.

Эгер мумкинвал аваз, абурукай сад хъайитлани къилиз акъуд тавуртла, капI трус (дуьзди, кваз къазвайди) яз гъисабдач.

Тагъарат (сад лагъай шартI)

Тагъарат им араб члалай таржума авурла, михъивал авун, гъилер чухуьн (дастамаз) къачун лагъай члал я. Тагъарат къачун тавуна, капI авун трус туш.

Тагъарат им чухуьналди чиркер алудун лагъай члал я. Инал гъилер

чухуьн къачун винел патан михъивал авун жезва. КапI авуналди чна руьгъдин михъивални ийизва. Гъа икI, тлагъарат къачуналди ва капI авуналди, чна чи бедендин ва руьгъдин михъивал къазанмишзава.

Мугъаммад Пайгъамбарди лугъуза: "Михъивал хуьн им капI авунин куьле я". "Михъивал авун им имандин са пай я".

Къуръанда кхъенва: "Аллагъдиз михъи инсанар кланда (9суьре, 109аят).

Къуръанда къетлендиз къейд авуна: "Эй, иман гъайибур! КапI ийиз къарагъдайла, чин, гъилер (хъуьнтлерал къван), кIвачер (тупларин арайрай яд авахъдайвал) чухуьх, къилел къежей капаш алтад" (5суьре, баят).

Аллагъдин Расулди къейд авуна:

"Гъилер чухуьн (дастамаз) къачун тавуна авур капI ам тавурдай, Аллагъдин тIвар мецел алачиз къачур гъилер чухуьн (дастамаз) къачун тавурдай я".

1. Гъилер чухуьн (дастамаз) къачунин къайда

Дастамаз агъадихъ галай тегъерда къачуда: "Бисмилагъи-р-рахIмани-р-рахIм" гафар лугъуда.

Ахпа пуд сеферда гъилин капашар (цум квачиз) чухуьда, сарар михъда. Пуд сеферда (сад хъиз) нера ва сиве яд экъурда. Ахпа ниат авун: "За ферз тир гъилер чухуьнин (дастамаз къачунин) ниат ийизва Аллагъ патал". Ниатдихъ галаз санал чиниз яд яда ва пуд сеферда чин чухуьда. Ахпа гъилер хъуьнтлерал къведалди, сифте эрчи, ахпа чапла гъил. Къеженмай гъилер къилин чIарарал алтадда. Япарин къенер ва къулухъ патарни са сеферда чухуьда. КIвачер, кIегъебни (скIил) кваз, яд кIвачин тупларин арайрай авахъун патал чалишмишвал авуналди чухуьда. КIвачер пуд сеферда (сифте эрчи, ахпа чапла кIвач) чухуьда. Дастамаз къачуна куьтгъайдалай гуьгъуьниз агъадихъ галай дуьа кIелда:

"Ашгъаду алля илягъа иллялагуь вахIдагуь ля шарика лягъ, ва ашгъаду анна МухIаммадан гIабдугъу ва расулюгуь. АллагъуммаджIальни мина-т-тавабина ваджIальни мина-ль-мутатIагъгирина."

"За Аллагъдилай гъейри маса гуьцар авачирдан, Ам Вичиз тай авачир Сад Аллагъ тирдан гъакъиндай шагидвал ийизва. Мадни Мугъаммад Адан лукI ва расул тирдан гъакъин-

дай шагидвал ийизва. Я Аллагъ, зун гунагърилай гъил къачузвайбурун, михъи жезвайбурун жергеда тур."

Гъилер чухуьн къачунин (дастамаздин) чарасуз тир агъа кланин гъерекатрикай тирбур агъадихъ галай ругуд гъерекат я:

1. Ниат авун.
2. Са сеферда михъиз чин чухуьн.
3. Къве гъилни хъуьнтIел къван чухуьн.
4. Къилел къежей гъил алтадун.
5. Къве кIвачни кIегъебарни кваз-чухуьн.
6. И гъерекатар галай-галайвал къилиз акъудун.

Ибурулай гъейри, дастамаз къачудайла, ийизвай алава гъерекатар мажбури жуьрединбурук акатзавач. Гъа са вахтунда а гъерекатар авун меслят къалурзава.

2. Дастамаз къачудайла лазим тушир гъерекатар

1. Артухан яд серф авун. Са сеферда дастамаз къачун патал са литридилай виниз яд серф авун меслят къалурзавач.

2. Органар пуд сефердилай виниз чухуьн.

3. Бедендин ва парталриз чиркин стIалар хъчин тавун патал, къацлай чкайра дастамаз къачун.

4. Сивер хуьзвай вахтунда къене-патаз цин стIалар тефин патал сиве къадардилай гзаф яд экъурун.

5. Аллагъдин тIварцихъ галаз алакъалу тушир маса (къерехдин) рахун авун.

3. Агъадихъ галай дуьшуьшра тIагъарат чIур хъанвайди (трус туширди) яз гъисабда

1. Нежес, цвар галахъайла, ял (газар) акъатайла ва маса жуьреда къеж гайила (яни гъайрай вуч акъатайтлани).

2. Себебрилай аслу тушиз, вич вичелай фейила (приступ, ички хъана ва чIугуна кефли хъун ва мсб.). Ахварал фейила (кIаник кIвач кутуна цукънавай инсан суст хъанвай дуьшуьшар квачиз. Ихътин гъал мискIинда авайла гуьгъуьнин капI гуьзлемишиз суст хъанвайла арадал атун мумкин я).

3. Итимни дишегъли (магърамар квачиз) чеб чпихъ галукъайла. Къендил чкаяр (яни хам хамунихъ; кикер, чIарар,

сарар квачиз), хатадай хъайитлани, галукъайла (месела, рекъе, хуьле, автобусда ва икI мад).

5. Жуван ва масадан гъайрихъ органихъ (половой) гъилин капI галай пад манийвал авачиз галукъайла.

Винидихъ лагъанвай агъвалатри дастамаз жатнавайди (яни гъилер чухуьн трус тахъанвайди) яз гъисабзава. Гъаниз килигна гуьгъуьнин капI ийидалди цIийи къилелай гъилер чухуьн вахчун чарасуз я. Эгер дастамаз жатнаватIла, кIамай къван купIар ийиз жеда.

Михъивал хуьн (къвед лагъай шартI)

КапI ийизвай касдин беден, партал ва гъакI чкани чиркерикай михъи хъун чарасуз я. Чиркерик акатзава: цвар, нежес, экъуьчай шейер, иви, ирин, лахуь кака ва гъакI чехир, эрекъ, пиво, ички квай маса шейер... Чиркинбурук чпин як тIуьн къадагъа авунвай гъайванрин некни акатзава.

Эгер винидихъ тIвар къунвай чиркерикай бедендал, парталдал ва я капI ийизвай чкадал сад къванни алаз хъайитIла, капI трусди яз гъисабиз жедач.

КапI ийидай вахтарал амал авун

(пуд лагъай шартI)

1. Экуьн капI ийидай вахт экв малум хъайила алукъзава, ракъинин диск хкатайла куьтгъгъ жезва.

2. Нисинин капI ийидай вахт рагъ цавун гуьндуьрдай (зенит) (гъа и вахтунда хъен виридалайни гъвечIиди жеда) са тIимил акIидай патлахъ фейила, алукъзава.

3. Рагъдандин капI ийидай вахт нисин капI ийидай вахт куьтгъгъ хъайила башламиш жезва (яни, жуван виридалайни тIимил хъендал жуван бедендин яргъивал алава хъайила).

4. Гъетрен (хушун) капI ийидай вахт рагъ акIайла башламиш жеда, хурушум хъайила куьтгъгъ жезва.

5. Месин капI ийидай вахт гъетрен (хушун) капI ийидай вахт куьтгъгъ хъайила башламишда, экв малум хъайила (яни, экуьнин кпунин вахт алукъайла) куьтгъгъ жеда.

Вахтунин сифте къилай ийизвай капI къиметлуди яз гъисабзава. Пайгъамбардиз ﷺ суал гана: "Виридалайни хъсанди яз гъисабзавай кар (амал) гъим я?"

Ада ихътин жаваб гана: "Вахтунда авур капI".

Аврат кIевирун (къуд лагъай шартI)

КапI ийидай вахтунда инсан Аллагъдин вилик акъваззава, Гъадахъ галаз рахазва. Гъаниз килигна, адан винел патан акунар, партални Аллагъдин вилик уьзгъгъ жедайбур хъун герек я. Аллагъ-Тааладин вилик акъвазуналди, чна адаз гуьурмет ва икрам авун, ам кваз къун ва адахъай кичIевал къалурун лазим я.

Аврат им араб члалай атанвай гаф я. Инсанди вичин бедендин чарадан билерикай кIевирна кланзавай чкаяр я.

Месела, итимар патал аврат им абурун метIерилай виниз пицIиналди авай ара я. Дишегълийрин авратдик гъилерин тапасарни чин квачиз амай вири беден акатзава. Дишегълидин къилин чIарарни аврат яз гъисабзава ва абуру кIевирун лазим я.

КъатI ама

Пайгъамбаррин тарихдай

Вири эбеди туширбур векъериз ухшар я, экъечӀиз ва гуьгъуьнлай кьуразвай

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Исгъакъакай куьруь риваят

Гьажара Ибрагъимаз Исмаил тӀвар алай хва хайила, вичиз аялар тежесвай кьудкъанни вад йис яшар хьанвай Сарат гзаф перишан тир. И чӀавуз Жибрил малаик адазни Исгъакъ тӀвар алай хва жедайдан гьакъиндай хабар гваз атана ва адан несилда агъзур пайгъамбар жедайда-кайни лагъана. Саратан шадвилехь сергъят авачир.

Исмаилан кьанницӀуд йис тамам хьайила, Исгъакъ хьана ва адан тухумда, дугъриданни, агъзур пайгъамбарни хьана. Исгъакъ чӀехи хьайила, ам Аллагъди пайгъамбар яз Шам виляятдиз са тайифадин кьилив рекъе туна ва ина ада вичиз пабвиле Тувайлан руш Рабикъат вахчуна. Рабикъата адаз къветхверар кьве хва хана: Айсав ва Якуб. Исгъакъаз лагъана хьибес и къветхверар гьеле дидедин бедендик кумаз чеб чпив рахазвай. Исгъакъ абурухъ яб акална ва адаз Айсан гафар ван хьана: «Нагагъ зун ина туна вун экъечӀайтӀа, за дидедин руфун къазунда ва за вунни рекъида». Якуба адаз жаваб гузвай: «Жуван дидедиз тӀарвал гана ва стха кьена кӀандач, залай вилик и дуьньядиз экъечӀ». ИкӀ гьеле дидедин бедендик кумаз Якуба гьуьжет меслятдалди акьалтӀарна ва Айс Якубалай вилик хана.

Бубадиз Айс гзаф кӀандай, дидедиз – Якуб.

Яшар артух хьунивай Исгъакъан вилерин ишигъ зайиф хьана ва адавай вичин рухвар гьим вуж ятӀа хьсандиз къатӀуз жезмачир. Са сеферда ада вичин патав кӀани хва Айсаз эвер гана ва адал Айсан патакъай дуьва ва кьурбанд авун патал гьер гьун тапшурмишна. И ихтилатдин ван Рабикъатаз жеда ва ада дуьадилай жезвай берекат анжах Якубаз хьана кӀанзавайдан патакъай фикирда. Ада Якубаз Айсалай вилик тукӀунвай гьер гваз бубадин патав фин эмирна. Якуба тади гьалда гьер тукӀуна ва бубадин патав гьерекатна. Амма буба шаклу хьана ва ада хабар кьуна: «Вун вуж я?» Рабикъата тади гьалда жаваб гана: «Ам ви хва Айс я ва адан гьакъиндай дуьва ая». Айсан беден чӀар алайди хьуниз килигна, Рабикъата Якубал гьайвандин хам алай алухар алукӀна ва ам

Исгъакъан патав гьана. Ада хчин бедендилай гьил элкьурна ва са гафни лагъанач: «Беден Айсанди я, амма кьезвай ни Якубанди», - фикирна ада вичи-вичикди ва сакӀани кьил акъат тавуна хьиз, Аллагъдивай идай кьил акъудун тӀалабна. Хчин гьил кьуна хьиз, ада сидкъидай Аллагъдивай ам Вичин регъимдалди векилринни, пайгъамбаррин ва пачагърин несилрикай авун тӀалабна. Айсав бубадин тапшургутъ кьилиз акъудна адан патав атайла, вичелай вилик Якуб ака-тайди чир хьана ва ам ажугъди кьуна, Якуб рекъида лагъана хиве кьуна. Бубади ам секинарна ва лагъана хьибес адаз Якубалайни хьсан дуьва гьазурнава ва адавай патав агатун тӀалабна. Ва ада Аллагъдивай тӀалабна Айсав и дуьньяда гьикъван руквадин гьвелер аватӀа, гьакъван аялар хьун патакъай ва гьакимар анжах адан несилрикай хьун. Ва Аллагъдин эмирдалди гьакӀ хьунни авуна.

Рабикъатаз Айсав Якуб рекъидайди хьиз хьана ва ада Якубавай Канандай экъечӀна Нажрандиз фин тӀалабна.

Якуб вичин халу галаз Нажрандиз агакъна ва дидедин вахан патав акъвазна. Адахъ кьве руш авай. Абурукай чӀехиди Якуба вичиз пабви-

ле вахчуна, гуьгъуьнлай гьвечӀидини вахчуна. Мусадин девир алуькдалди шариатда кьве вахал санал эвленмиш жедай ихтияр авай, гуьгъуьнлай Аллагъди идал къадагъа эцигна. Вахарикай гьвечӀида адаз кьве хва хана – Юсуф ва Буьнямдин. Якубахъ вири цӀикъвед аял хьана. Абуру чӀехи хьайидалай кьулухъ Якубаз Нажрандин чил туна Канаандиз кьез кӀан хьана. Амма вич аниз хьфидалди вилик ада вичин рухвар рекъе туна, Айс гьикӀ дуланмиш жезватӀа чирун ва адаз саламар гун патакъай.

Вичин стхадин аялар атайла Айсан шадвилехь сергъят амуькнач ва адан рикӀелай виликан бейкефвални алатна. Адалай кьулухъ Якуб вични хтана ва абурун стхавилин алакъаяр ачух хьхьана, гуя рагъ алай югъ хьиз. ИкӀ сада садаз гьуьрмет, хатур ийиз, Аллагъди абурун рикӀера тунвай

кӀанивилелди абуру хейлин вахтунда яшаммиш хьана. Гуьгъуьнлай Айс Канаан Якубаз туна вич Шамдиз куьч хьана, вичин мукъва-кьили Насматал эвленмиш хьана ва адани Айсав гзаф аялар хана. Лугъузвайвал, Византиядин пачагъар (кесарар) Айсан несилрикай я. Амма гьакӀни агакънавайвал, пайгъамбаррикай Аюб адан несилрикай я.

Нажрандиз фидай рекъе Якуб

Камаллувал галачир вакъиаяр авайди туш. Кьуръанда хийир авачир риваятарни авач. Акъвазвайвал, Якубан тек са гафуни «Заз ам жанавурди кукӀварунихъай кичӀе я» - адан кьилел бедбахтвал гьана.

юкьуз ракъиникай чуьнуьх жезвай ва йифиз рехъ атӀун хьийизвай. Тарихчийри ам йифен сад лагъай сиягъатчи яз гьисабзава. Йифиз сиягъат авуниз «исра» лугъузва ва гьавилияй Аллагъди Якубаз Израил лагъана. Чувудар адан несилар я, абуруз Кьуръанда бану Исраил (Исраилан эвледар) лугъузва.

Исгъакъ вичин вишни пудкъад йис хьайила рагъметдиз фена, аялри ам Ибрагъиман патав кучудна. Айсав и дуьнья вичин вишни къад йис хьайила туна. Вири эбеди туширбур векъериз ухшар я, экъечӀиз ва гуьгъуьнлай кьуразвай.

лагъайтӀа, адахъ гьар са хва хьайила цӀийи хел экъечӀзавай. Амма Юсуф хайидалай кьулухъ цӀийи хел экъечӀнач, идан гьакъиндай ада гьамиша наразивал кьалурдай. Тарцин хилер аялрихъ галаз барабар чӀехи жезвай ва аялар чӀехи хьайила, Якуба а хилер атӀана абурув вугузвай. Ада Аллагъдивай Юсуф патал виридалайни хьсан, адан стхайрилай артухан тир хел гун тӀалабна. Жибрила

адан тӀалабун кьилиз акъудун яз Юсуф патал зубаржаддин (хризолит) хел гьана. Гьа идан патакъай стхайри адал пехилвал ийиз гатӀумна. Юсуфаз ахварай вичи цанвай хилекай емиш гьизвай тар гьикӀ хьанатӀа акуна ва адан стхайрин тарцин хилер лагъайтӀа кьурана, гару гваз фена. Ада вичин бубадивай вичин ахварикай стхайриз лугъун тавун тӀалабна. Амма абуруз гьикӀ ятӀани идакай хабар хьана ва абурун рикӀе Юсуфан гьакъиндай пехилвили генани еке чка хькуна.

ЦӀикъвед йисан яшда аваз Юсуфаз мадни са шадвал гвай ахвар акуна: анай ракъини, вацра ва цӀикъвед гьетре адаз икрам авуна. Ада и ахварни вичин стхайрикай чуьнуьхнатӀани, абуруз гьикӀ ятӀани идакайни хабар хьана ва пехилвилину двулар генани деринриз яна. РикӀерин къарай атӀанвай стхайри гаф-чӀал сад авуна Юсуф кьиникьин къарар къабулна. Абуру чпин бубадивай Юсуф чпихъ галаз кьугъваз ракъурун тӀалабна. Якуба абуруз ваъ лагъана, гьикӀ хьибес адаз ам жанавурди кукӀвариз кичӀезвай. Амма адан рухвар алатзавачир ва абуру бубадиз чпин стха жанавурдин сиве вугудач лагъана гаф гана. Юсуфазни абурухъ галаз кьугъваз физ кӀанзавай ва эхирки бубади разивал гана. Якуб абуру рекъе тваз фена, амма элкьвена кӀвализ хтайдалай кьулухъ ада вичи Юсуф абурухъ галаз ахъайна лагъана, гьайиф чӀугуна.

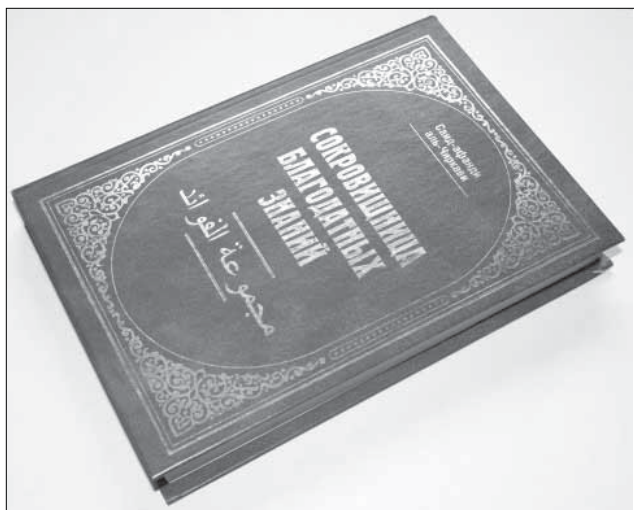
Стхайри Канаан кьулухъ туна ва Юсуф галаз касни авачир яргъал хелвет чкадиз атана. Абуру инсафсузвилелди Юсуф гатана ва ада яд гун тӀалабайла, гьатта цикайни магърумна. Адал алай вири парталар хтӀунна, гьатта кафандин ериндал перем тур лагъайла, гьамни тунач. Стхайриз Юсуфан гьакъиндай авай такӀанвал акурла, язухдай гьатта малаикарни кваз ишехьна. Стхайрикай виридалайни чӀехи Ягъузас Юсуфан гьайиф атана ва и карди адан гьал са тӀимил хьуьтуьларна: абуру Юсуф кьиникьин къарар кьулухъ вахчуна ва ам чан аламаз дерин кьуйдиз гадарна. Абуру Якубан рикӀ алай хва циз вегьена. Ахпа абуру жанавур кьуна ва адан тӀиш ивидай ктадна, гуя ада Юсуф кукӀварай хьиз хьурай лагъана. Генани инанмиш хьун патакъай Юсуфалай хтӀуннавай перемни хипен ивидай къацӀурна. КӀвализ хтайла стхайри чпин бубадиз туькӀурнавай тапан суьгъбет авуна ва адалай алуднавай къазуннавай, ивидай ктад хьанвай перемни ам кукӀварнавай жанавур кьалурна.

КьатӀама

Къиметлу чирвилерин хазина

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Капі тийизвайдавай зияратдиз (гъаждиз) физ жедани?

Вичихъ мумкинвал авай гъар са мусурманди Исламдин вад шартіуникай сад тир зиярат - гъаж (гъвечи ва чехи) къилиз акъудун лазим я. Гъаж гъар са мусурман патал чарасуз я, мусурман лагъайтла ахтиндаз лугъузва хьи, ни риклин сидкъидалди шагъадатдин къве пайни адан гъавурдик кваз лагъанватла. Капі авун, гъаж хъиз, Исламдин шартіарикай я ва ам йикъа вад сеферда авуна кџанда. И шартіарикай гъар садахъ вичин къиметлувал ава. Абурукай сад авурла, муькуьд инкар авун лазим туш. Къве шартіни къилиз акъудунин чарасузвал ава. Абурукай гъар садахъ вичин метлеб авайдакай лугъун кутугнава. Нагагъ капіни ийиз сивни хуьзвай мусурманди вичихъ мумкинвал аваз гъаж тавуртла, ам къейидалай къулухъ са шарті къилиз акъуд тавунвайбурукай яз гъисабда. Ва гъа идай ам гунагъкар жезва. Нагагъ вичи капі тийиз сиверни техуьзвай инсанди гъаж авуртла, ам капі тавунай ва сив техуьнай жазаламишда ва анжах гъаждин азаб адалай алудда. Нагагъ инсан Аллагъ ﷻ патал миьхи ниятдалди гъаждиз рекъе гъатзаватла, адавай хабар къазвач, капі ийизвани, сив хуьзвани лагъана. Ихътин вахтунда адавай шариатди гъаждиз талукъ чирвилер хъун истемешзава. Мумкин я, ихътин ниятдалди авур гъаж инсан патал вичин гунагърилай гъил къачун тџалабдай са себебни хъун ва ам пис краривай яргъа, хъсан крар авуниз муькъва жеда.

И жуьреда чпин гунагъар хиве къур ксар гъаф ава, амма гъаждилай къулухъни чпин яшайиш кечирмишунин къайда чџур тавурбурни, гъа виликди хъиз рекъе тухвайбурун къадарни тџимил туш. Им Аллагъди ﷻ ам къабулунин ва къабул тавунин лишанрикай сад я. Амма алай вахтунда инсанар гъаждиз финин гъерекат ахтармишайла, ахътин фикирдал къвезва хьи, куьне капі ийизвани, сив хуьзвани лагъай суалар абуруз чпиз гунин важиблудвал арадал къвезва. Вучиз? Вучиз лагъайтла алай вахтунда тешкил хъанвай гъалари масакла хъун истемешзавач. Месела, вичин кџалин къене капі тийизвай кас гъаф къадар пулдин такъатарни харж авуна, магърумвилерилайни гъил къачуна гъаждиз рекъе гъатзаватла, и кардихъ са гъихътин ятлани макъсад хъун мумкин я, гъатта вичиз адакай хабар авачтлани. Гъихътин къайдада ам гъаждиз сифте сеферда фейитлани, ада

вичин ферз, шарті къилиз акъуднава. Амма тележегдани ихътин касди капі ва сивер къан тийиз, галаз-галаз гъаж ийизватла, им алверчи я. Инал шариатдал бинеламиш хъайитла, алишверишдал къадагъа эцигунин месэла арадал къвезвач, гъикі хьи, ихътиндан гъаж чџур жезвач. Амма Дагъустандал чџулав леке гъизвай инсанар гъаждиз рекъе гъатун кутугнавач, садра зиярат авурдалай къулухъ мад ва мад рекъе гъатна кџандач. Алишвериш ийиз маса чкайризни физ жеда.

Бязибуру лугъузва, бес гъаж авурдалай къулухъ гунагъ крариз рекъ гун кутугнавач ва гъар гъи касдиз хъайитлани писвал авуна кџандач, вучиз ятлани вири крар гъаждихъ галаз алакълу ийизва. Нагагъ гъаждилай къулухъ гунагъар ва къадагъа эцигнавай крар авун кутугнавачтла, гъаж ийидалди мегер ахътин крариз рекъ гун кутугнавани? Вуч тафават ава? Икџ я гъаж ийидалди, я адалай къулухъни авун кутугнавач. Амма инсанди гъаж авурдалай къулухъ чџуру крариз рекъ гузмачтла, им адан гъаж Аллагъди ﷻ къабулнава лагъай чџал я.

Са сеферда гъаждиз фейи дишегълидиз магърам галачиз мад гъаж ийидай ихтияр авач. Им гъикі хъун лазим я: шариатди и кардал къадагъа эцигнаваз адалай кам язава ва гъаждиз физва? Лугъуда: мумкинвилерикай вахтунда менфят къачу ва гъавилияй сифте мумкинвал хъанмазни мусурманди гъаж авунин лазимвал ава, гъикі хьи, вучиз фена лугъудач, вучиз фенач лагъана хабар къада. Рекъиз миьхи ниятралди гъатунин лазимвал ава, шариатдин истемешунар вири къилиз акъудуналди. Къуй Аллагъди ﷻ виридаз чпин гунагърилай гъил къачудай мумкинвал гурай.

Вичик кџарин буржар кумай касдивай Аллагъ ﷻ рикџел гъиз (зикр) ийиз жедани?

И суалди зи рикџел вичик алатай кџарин буржар кумаз суннат кџар авун кутугнавач лугъуз, тести-къариз хъайи са кас хкана. Гафуник кваз лугъун, бес вичик ферз тир кџарин буржар кумайдаз зикр ийидай ихтияр авачирди алимди са касдиз лагъана.

Вичиз гайи жавабдал артух рази яз амукъ тавур ада завай хабар къунай, бес гъакі дуьз къвезвани лагъана. Адаз жаваб яз за жуваз ван хъайи са ихтилатди-кай суьгъбетна.

Са сеферда Къурбанали (къуй адан сурал нур къу-

Зикр инсандин рикџ патал вичи чиркин пекер чуьхуьзвай запундиз ухшар я. Чџуру ниятрикай зикрдилай алатайла мад куь хуьн мумкин я? Зикр тийизвай касдин рикџ чџулав ва баят жеда. Гъа ида капі авун акъвазариз тазва ва маса чџуру крарни арадал гъизва.

рай) Ашильта хуьруьн мискџинда жуьма йикъан вяз авунин эгечџна, адахъ яб акалзавай савадсуз касди къарагъна адаз суал гана: «Къурбанали, вун алим яни тахъайтла а флан кас (инал ада араб чџал тийижиз мавлидар кџелзавай садан тџвар къуна)?» Къурбаналиди адаз жаваб гана: «Халикъдал ﷻ къин хъуй, зи стха, аз ви суалдиз касни таквадай са хелвет чкада кџеви хъана ишехъунилай гъейри, мад гъихътин жаваб гудатла чидач».

Зазни вичихъ ферз тир кџар амаз зикр ийидай ихтияр авач лагъана, тестикъзавай касдин язух атана. Аллагъ ﷻ рикџел гъун, Адан тџвар къун – идаз зикр, Аллагъ рикџелай алудуниз гъафла лугъузва. Чехи гунагъдик акатнавай, Исламдин къилин шартіарикай сад тир капі тийизвай кас Аллагъди-вайни ﷻ яргъа ийиз гъавлат хъанва. Зикр инсандин рикџ патал вичи чиркин пекер чуьхуьзвай запундиз ухшар я. Чџуру ниятрикай зикрдилай алатайла мад куь хуьн мумкин я? Зикр тийизвай касдин рикџ чџулав ва баят жеда. Гъа ида капі авун акъвазариз тазва ва маса чџуру крарни арадал гъизва. Нагагъ капі ийизвайда цџуд сеферда зикр авуна кџандатла, капі тийизвайда виш сеферда ва адалайни артух авун лазим я. Гъикъван душман викџегъ хъайитла, гъакъван яракъни хџи хъана кџанда!

«Аллагъ муькъвал-муькъвал рикџел гъваш!» (Къуръан, 33:41)

Ибн Аббаса и аятдиз ихътин баян гузва: «Аллагъ ﷻ муькъвал-муькъвал рикџел гъваш – акъвазайлани, ацукъайлани, къатканвайлани, кџвалени, куьчедани, рекъени, начагъ ва сагълам тирлани». Маса гафаралди лугъун хъайитла, Аллагъ ﷻ вири вахтара ва гъар са чкада рикџел хъун лазим я. Ибн Аббаса вичин баянра (тафсирра) ахъайнавай кџар хъувурдалай къулухъ зикр авунин лазимвал авайдакай лагъанвач. Нагагъ Къуръанда, гъадисра ва я имамрин вязера им са шарті яз амукънавайтла, за и кар инкар ийидачир. Амма за и кардикай я ктабрай кџелнач, я ван хъанач. Гъурметлу стхаяр, кџар бурж кваз тамир, абур ва гъакіни сиверни хуьн хъия, зикр лагъайтла, гъикъван жедатла, гъакъван ая. Зикр гафуник жуьреба-жуьре манаяр ква, месела: Къуръан кџелун, шариат чирун ва адай тарсар гун – Аллагъдиз ﷻ ибадат авунин гъар жуьре къайдаяр. И месэладик «ля илягъа илля Лагъ» гафарни акатзава.

Инал лугъун кутугнава, бязи алимар ава, дишегълияр паргалрик квайла, абурувай капі ийиз тежедайла, зикрни авун къадагъа ийизва. Бязибуру гъатта и вахтунда ахъайнавай кџарни хъийиз тазва. Зикр кџелайтла жезва, амма ихътин вахтунда ахъайнавай кџар хъийизвач. Шариатди и кџар хъия лагъанвач. Амма рамазандин вацра и кар сеbeb яз сивер ахъай хъанватла, абур хкъун хъувунин чарасузвал ава. И вахтунда дишегълийриз Къуръан кџелун къадагъа я.

Мадни лугъун, тџарикъатдин дишегълийри винидихъ къейд авур себебдалди рабитла (муьриддинни адан устаздин арада авай руьгъдин алакъа) ийидалди вилик «Аль-Фатихла» ва «Аль-Ихлас» сураяр кџелзавач, гъикі хьи, им ихътин вахтунда къадагъа я. Гъакі «астагъфиру Лагъ» 25 сеферда кџелна рабитладал элячџзава. Ва и вахтунда жув адетдиндалай яргъал сеферра авай муьшидрив барабар авуна кџанда. Тарикъатдин вирдра амай вири гъамиша хъиз авунин лазимвал ава.

Ришвет къачудай ихтияр авани?

Ришвет къачун ва гун къадагъа, гъарам я. Гъар гъарам, къадагъа кар – им жегъеннемдин цџаюв бара-

бар я. Ришвет – им гъакъикъат тапуниз элкъуьрун, таб гъакъикъатдив барабар авун лагъай чџал жезва. Месела, са вуч ятлани чуьнуьхнавай кас светский ва я шариатдин суддин вилик акъвазнава ва вичин тахсир алудун патал пул гузва и кџвалах лагъайтла, маса касдал вегъизва ва я вич гъахъарзава. Ихътин гъерекатриз ришвет гун лугъузва.

Къаті ама

Гъажи-Мурад
Ражабов

Исламдик тахсирар кутамир...

Гзафбуру и жуьредин суалар гузва - общественностдин вилера дин гьикI къалурзава ва ада инсанрин уьмуьрда гьихьтин чка къазва?

Бязибур патал Ислам общественный къанажагъ я ва динэглияр абурун фикирдалди къулухъ галамай инсанар я, юкъван асиррин девиррин къайдада яшамаш жезвай-бур. Ва абуру малумзава: «Чахъ жуван уьмуьр ава ва Исламда адаз чка авач».

Бязибуруз Исламда хийир аваз аквазва, амма диндиз абурун уьмуьрда винел патан тегъердин, аквазвай хьтин чка ганва ва адахъ галаз авай алакъярни гъа и жуьредин-бур я. Абуру тестикъзавайвал: «Эхъ, чун инанмишбур я, амма гъарма сад жуван къилдин уьмуьр кечирмишзава».

Сад лагъайбурун хьиз, къвед лагъайбурунни гъалатI адакай ибарат я хьи, абур диндин мана-метлебдивай яргъа я, Исламди жуван уьмуьр къилдинди яз кечирмишунал къадагъа эцигъзавач эхир. Инсанрин гъерекатар гъар гъи къайда къачуртлани, са жерге арадал къезвай гъерекатрин себебралди тайинарзава. Нетижла лагъайтIа, гъерекатни кыле тухузватIа, яни субъектдилай ваъ, я туш хьи ам квехъ элкъурнаватIа, субъектдилай аслу жезвач, гъакIни и гъерекат гьикI кыле физватIа, ишелмишзавай такъатрилай, къайдайрилай ва себебрилай аслу жезва. Ислам ишлемишунин къайда лагъайтIа, инсан са таин тир гъерекатрал желбзавай, марифатдин ва ахлакъдин жигъетдай вилик тухузвай, регъимлувал гъвай дестекдиз элкъезва. Гъа им Исламди инанмишбурувай ийизвай истемешун я.

Са тайин тир карханадин, идарадин къуллугъчияр чеб чпив гекъигин. Сад лагъайдахъ вичин иштираквал аваз обществодиз, уьлкведин граждандиз хийир гунин ва гъакIни, гъелбетда, вичин яшайишдин шартлар хъсанарунин себебралди такъатар къазанмишунин мурадни ава. Къвед лагъайдаз лагъайтIа, материальный жигъетдай хийир къачунин лазимвал ава. Акатайвал вичин къвалахдив эгечIзавай адаз вичин ихьтин къвалахди зарар гудайди чизвач.

Чеб Аллагъдихъ рикIин сидкъидай инанмиш ва Шариатдин истемешунар кваз къазвайбурунни ва диндив къвед лагъай шейинив хьиз эгечIзавайбурун арада ингъе гъа ихьтин тафават ава. Чпихъ Аллагъдихъай эсиллагъ кичI авачирбур къвалахдив ва обществодив, элкъвена къунвай гъар са шейинив гьикI эгечIдатIа гъадакай фикир ийин. Ихьтин касдиз, мумкин я, вич обществода беябур хьунихъ-ай кичIе хьун, жазаламишунин кичIевилини адан вилик пад къада. Им чпи секин намусдивди бейгъуш гъазуриз ам маса гузвайбур, фашал дарманар акъудзавайбур, зарарлу недай-хъвадай продуктар гъасилзавайбур ва икI мад я, гъа са вахтунда абуруз чпи инсанриз гьихьтин зиян гузватIа чизвайди я. Нагагъ инсанди вичин намусдилай гъил къачуна гъа ихьтин кар ийизватIа, ам дин чIурнавай ва вичин яшайишни тергнавай инсанрикай я.

Исламди лагъайтIа, и жуьредин тахсиркарвилер обществода тахун патал къутармишзава. Инсанар чилел пайда хьунихъ галаз сад хьиз, Аллагъди вичин векилрилай, Пайгъамбаррилай ва Пак тир Ктабрилай инсаниятдиз ислягъвиллиз, руьгъдинни бедендин битаввиллиз ва гъакIни и чилел алай къван гъар са фагъум-фикир авай шей хатасуздаказ яшамаш хьуниз эвер гана. Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ къиметлу гъадисрикай сана эвер гузвайвал, гъар садав жував гьикI эгечIна кIан ятIа гъакI эгечIа ва жуваз вуч такIан ятIа, масадаз гъам хьун кIан жемир.

И гъадисдихъ галаз гафаралди вири рази я, амма кралди адакай лап тIимилбуру менфят къачузва.

Исламдин ахлакъдин къилин шартIарикай я регъимлувал, жумартвал, эдеблувал, ва инсанриз гуьрмет авун, абуруз багъишун ва ислягъвал хуьн. Къуръанда Аллагъди инанмишбуруз вири инсанрив регъимлувилелди ва гъахъ гъаз эгечIун истемешзава. Мусурманри чпи-чеб тухунин ахлакъдин жигъетдай хивез жавабдарвал къачузвайди я, сифте нубатда Аллагъдин вилик ва ахпа лагъайтIа, вири инсаниятдин.

Амма мусурманрай кутуг тавур ва гъахъсуз крар акуртIа, Исламдик тахсирар кутаз тади къачумир. Ислам тахсиркар туш, анжах гъакъкъатдин рекъел амал тийизвайбур тахсирлу я. Ахьтинбуруни ава чпин капI къулухъ тазва ва Исламдин маса истемешунар кваз къазвач, чеб вири терефрал гъалтайла тамам къилихрин иесияр яз гъисабзавайбур, мусурманрин тамамсуз терефрал фикир желб ийиз гъавалат жезва!

Вирида Аллагъдин, Суд-дувандин ийкъан вилик чпи авур крарай жаваб гуда. Къуй Аллагъди чи виридан гунагърилай гъил къачурай ва вири гунагъкаррин гъакъбиндай Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ шафаат чIугурай! Амин.

radjabovassalam@gmail.com

Шариатдин месэлайра вагъабитрин ягъалмишвал

ТIАРИКЪАТДИХЪ ГАЛАЗ АЛАКЪАЛУ МЕСЭЛАЯР

Къурамугъаммад-гъажи Рамазанов

Эвел – алатай нумрайра

Суал: Са бязибуру авлияйрин караматар, абурун крар инкар ийизва? Абуру ахьтин аламатдин крар диндихъ инанмиш туширбурувайни къалуриз жезва лугъузва. Абуру гъахъ яни?

Жаваб: Ваъ, гъахъ туш. Караматар инкарзавайбур виликдайни хъана. Абуруз «муътазилитар» лугъузва. Авлияйрин караматар кваз къан тийизвайбур чи девирдани гъалтзава. Абурукай сада лугъунни авуна: «Инанмиш туширбурухъ авлияйрилай цIуд сеферда гзаф аламатар ава». Аквадай гъаларай, а кесибдиз авлияйрин аламатар инкар авуналди вичи Къуръанни инкар ийизвайди гъич хабарни авач. Бес Къуръанда пуд виш йисалай ахварай аватай Кагъфдин асгъабрикай лугъувачни? Къуръанда тушни мегер кхъенвайди Иса ﷺ пайгъамбардин диде Марьямакай, адаз Аллагъди ﷻ хъуьтIуьз санани авачир гатун яр-емиш гьикI ганатIа. Къуръан тушни бес чаз хабар гузвайди гьикI Сулейман пайгъамбардин ﷺ визирди Йемендай Шамдиз са легъзда Билкъис царицадин са шумудни са

ийизва. Абуру лугъузвайвал, ибадатдин макъсад сад хьун лазим я – Аллагъдин ﷻ разивал къачун. Керемат паквилдин шартI туш. Са бязи вахтара керематар авачир авлияр авайбурулай Аллагъдин ﷻ вилик лайихлур жезва. Мадни, керематар устаздин гъакъкъивал къалурзавай шартIни туш.

Суал: Санал къватI хъана Аллагъ рикIел гъун (зикир авун) бидъа яни?

Жаваб: Санал къватI хъана Аллагъдиз зикир авун – им Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ девирдилай башламишна чи йикъарал къведалди мусурманар яшамаш жезвай дуьньядин вири пилера ийизвай кар я. Санал гъалкъада ацукна зикр авунин лайихлувилерикай гзаф къада гъадисра лагъанва.

Чна инал Муслимани Бухариди чал агакъарнавай гъакъкъи гъадисдин мана гъида. Абу Гурейрадиз Пайгъамбардивай ихьтин гафар ван хъанва: «Аллагъ-Тааладихъ чилерал зикир ийизвай межлисрихъ къекъезвай малаикар ава. Ахьтин межлис гъатайла, абур чпин луварни ахъайна кьерехривай ацукъиз межлис элкъуь-

Муъжизатар – ибур пайгъамбардин гъахълувал субутзавай къилиз къвен тийидай хьтин аламатар я. Керематар – ибур Пайгъамбардин ﷺ рехъ гвайбуруз – авлияйриз ганвай адетдин тушир алакъунар я. Ибур вири Аллагъдин ﷻ патай я.

тонн къезвай тахт тухванатIа. Малум тирвал, Кагъфдин асгъабар, Марьям ва Сулейман пайгъамбардин ﷺ визир пайгъамбарар тушир. Абуру вири авлияйрин жергедай тир. Аллагъ-Таалади и керематрикай вичин Къуръанда лагъанва инсанриз вичин рикI алай ксар (авлия) гьикI виниз хкажзаватIа къалурун патал.

рна къазва. Малаикри межлис алай чкадила цаварал къван вири чка ацIурзава. Зикир авуна куьтягъ хъайила абур цаварал хъфизва. Аллагъ-Таалади абурувай, вичиз абур гъина авайтIа чизватIани, хабар къазва: «Куьн гъинай атанвайбур я?» Малаикри жаваб гузва: «Чун чилерал

Умар-асгъабдиз вич Мединада аваз Нехавенда (Иран) женг чIугъузвай къушундин гъал ахуна ва мискIиндин минбардилай къушундин кыле акъвазнавайдаз гъарайна: «Дагъдин кIан яхъ, я Сарият!» Иранда авай Сариятаз Умаран ван хъана ва ада лагъайвал авуна душмандал гъалибвал къазанмишна.

Халиф Алидихъни гзаф аламатар хъана. Асгъаб Халида зегъерламишнавайди чиз-чиз яд хъвана ва адахъ са шейни хъанач.

Гъелбетда, муъжизатринни керематрин арада авай тафаватни чир хьун лазим я. Муъжизатар – ибур пайгъамбардин гъахълувал субутзавай къилиз къвен тийидай хьтин аламатар я. Керематар – ибур Пайгъамбардин ﷺ рехъ гвайбуруз – авлияйриз ганвай адетдин тушир алакъунар я. Ибур вири Аллагъдин ﷻ патай я.

Авлиайри керематрин сагъибар хьун патал ибадатда гзаф алахъунар ийизвайбуруни айиб

Ваз тагълил ийизвай, Вун рикIел гъизвай ва Вун виниз хкажзавай Ви лукIварин патавай я.

Зикирдин межлисар инкарзавайбуру лугъува хьи, бес винидихъ гъанвай гъадисда ихтилат илимдинни гъадисрин межлисрикай физва. Абурун фикирар таб тирди «...Ваз тагълил (яни зикир) ийизвай...», лугъудай гафари субутзава. «Тагълил» лагъайтIа, им «Ля илагъа илла-л-Лагъ» лагъай чIал я.

Идалай гуьгъуьниз чна Ислам цийивилерикай михьи ийизвайди я лугъуз тестикъарзавай дуьз рекъелай алатнавай инсанар хьун аламатдин кар тушни бес?! Исламдин гуьрчегвал чукIурунилай гъейри маса бидъа жедани мегер? Чпи цийивилер твазвайбуру чун цийивилерихъ галаз женг чIугъузвайбур я лугъуз тестикъарзава. Гъа идалди абуру чеб гъакъкъятда вуч ксар ятIа чуьнухарзава.

КъатI ама

Риклерни фикирар сад хъувун

Гьихьтин чирвилерин рехъ малаикрин луваралди чӳагурнава? Ва абур чирунин рекьер гьихьтинбур я?

Ильдар Аляутдинов

Чи динди виридалайни важиблу гьакъикъат-дикай лугъузва: чирвилер къачун, савадлувал – им гьакъикъатдин бахтлувилинини шадвилинин эхир авачир чешме я нагагъ чеб авачиз хьайитӳа, уьмуьр рехи сад хьтин йикъариз элкъведай. И кардин гьакъиндай вич бинедай Пайгъамбардихъ элкъуьрнавай Халикъдин эвер гуни тестикъзава (мана): «Я Мугъаммад, лагъ, тӳалаба: «Я зи Халикъ, чирвилер артухара (зи къатӳунар, чирвилер ишлемишунин къайдаяр)» (Къуръан, 20:114)

Аллагъдин Расул Мугъаммад Пайгъамбарди э наси-гъат гудай: «Ни вич цийи чирвилерив шерикзаватӳа, (чирвилер къачузвай уьмуьрдин рекъай физватӳа), ахьтиндаз Аллагъди Женнетдиз фидай рехъ къезиларда. Гьакъикъатдани, малаикри чпин лувар ачухзава, ихьтиндал вичин разивал, гьуьрмет къалурун патал. Теориядинни практикадин са шумуд дережа акъалтӳарнавай, вичи хьянавай реквиз вафалу алимдин патахъай чилерални цаварал, гьатта гьуьлени балугъри дуьа ийизва! Гьакӳ инанмиш тир инсандин вилик инанмиш алимдин дережа гьетерин вилик вацран ишигъдив барабар я (цавал циф алачир вахтунда). Гьакъикъатдани, алимар пайгъамбаррин ирс давамзавайбур я. Эхиримжибуру чпелай къулухъ я къизил, гимиш тунач, абуру чирвилер веси авуна! Нивай чеб абурув шерик ийиз жедатӳа (чирвилер къачун, абурал амал авун), ихьтин чӳехи девлетрин (чӳехи берекатдин) сагъиб жеда». (Нузгъа аль-муттакьин. Шаргъ Рияд ас-Салигъин. Т. 2.С. 194, гьадис №1389).

Пайгъамбарвилин насигъат гьа ихьтинди я.

Халикъди ва Адан Пайгъамбарди гьихьтин чирвилер жагъурунихъ эвер гузва? Малаикрин лувар гьихьтин чирвилерал ачух хьанва? Ва абур чирунин рекьер гьихьтинбур я?

Ктаб

Динэгълиди датӳана къачузвай чирвилер – ибур илимди тестикънавай тайин сергьятра тунвай, чпихъ эвел ва эхир авайбур туш. Тух тежедай акъул датӳана деринарзавайди; и алемдин Ктаб хьиз, элкъвена къунвай тӳебиат кӳелун, гьа икӳ Пак тир Къуръанни; мусурман дуьньядин машгъур алимри ва вири инсаниятдин камалэгълийри тунвай ирс виридалайни къуватлу руьгъдин истемешунрикай я.

Аллагъ сифте Пайгъамбардихъ элкъуьнин насигъат: «Кӳела!» Пак тир Къуръанди чаз гьа и кардиз эвер гузва, яни Алемдин Ктаб хьиз, элкъвена къунвай тӳебиат кӳелун, гьа икӳ Пак тир Къуръанни; мусурман дуьньядин машгъур алимри ва вири инсаниятдин камалэгълийри тунвай ирс виридалайни къуватлу руьгъдин истемешунрикай я.

Ктаб – им фикиррин илимдив са чӳехи девлетдив хьиз эгечӳиз ва азиздаказ хуьз тазвай чешме я. Кӳелуни сифте нубатда чи вилик хсуси руьгъ ачухзава; инсаниятдин руьгъдин зурбавал къатӳуз тазва, чун чав гьуьрметдиди эгечӳизава, итижлу девлетлу яшайиш кечирмишиз кӳан жезва, яни гьакъикъатдин девлетрив ацӳанвай уьмуьр. Ктабди чирзава: руьгъдин истемешунриз мукъва хъун патал тади авуна кӳанда; вахт квадарайтӳа, ви хсуси уьмуьр патал халкънавай девлетни квадарда. Ктабар ва илим кӳан хъуни, чирвилери ва фагъум-фикир ийиз хъуни чавай вахтуниз, виридан хушбахтвал гьизвай шейиниз хьиз къьмет гуз тазва, ам инсаният патал виридалайни зурба девлет тирди гьисс ийидай мумкинвал гузва.

Фикир

Чирвилер къачунин карда гьевес, шадвал кутазвай – гьа им вичелай чи девлетлу руьгъдин зурба тар экъечӳизавай бинедин тум я – чирвилер фагъум-фикирдинни руьгъдин емишар тирди къатӳуз ва идан гьакъиндай веревирд ийиз тазвай чешме я. Руьгъдин игътияжрихъ къарихвал а вахтунда арадал къевезва хьи,

инсанди гьар юкъуз гьакъикъат ачухунихъ ялдайла, а вахтунда ада вич патал дуьньядин эбеди сирерай къил акъудзава. Нагагъ инсандихъ чешмедин цин гул хьиз гадарзавай акъул, фикир авачиз хьайитӳа, илимдихъ авай майилвал бахтунихъ хьиз къалуриз жедач. Фикиррин гьар са «тарс» - им ахтармишун, акун, гьуьрчегвилин, Аллагъди халкъ авунвай гьар садан вилик мягътелвал къалурун, гьакъикъат ачухун, фагъум-фикирзавайда шадвал ва такабурувал гьиссун я. Чи вилик мягътел жедай хьтин уьмуьрдин шикилар къарагъзава, ада цӳудралди цийи ва цийи сирер ачухзава. Амма са шартӳуналди - чна адахъ майилвалзавайла.

Акун, гьиссун, фикир авун, гьавурда акъун, жуван гьуьзелвал къатӳана ам аннамишун, Халикъди Вичи инсан вини дережадиз акъуднавайди, вичин вилик ачухун патал, хьсан терефдихъ тухунин мураддалди гзаф къадар рекьер эцигнавайди къатӳун – и девлет Къуръанда чпихъ акъул ганвай ва абурукай дуьздаказ менфят къачузвайбур паталди тирди лугъузва.

Пайгъамбардин эьмуьрдай

Мугъаммад Пайгъамбардин эьмуьрдай ам рагъметдиз фейидалай къулухъ, мусурман дин гвайбурун диде тир Айшадин мецелай авур насигъатдин са чӳук гьин: «Атӳа тӳвар алай асгъабди агакъарна: «Гьикӳ ятӳани са сеферда зун, Абдулла ибн Умар ва Убайд ибн Умайр Айшадин патав фена. Адакх элкъвена Ибн Умара лагъна: «Расулугълагдай экур виридалайни мягътел хьайи кардикай сугъбет ая чаз». Айша ишехъна ва ахпа лагъна: «Адан вири крар мягътел жедай хьтинбур тир. Са сеферда ам зи патав йифиз атана. Вичин хамуналди зав агатна. Ахпа лагъна: «Зав Аллагъдиз капӳ ийидай ихтияр це». За жаваб гана: «Аллагъдал кьин хьуй, зав вун зи патав хьана кӳанзава, амма идакх галаз алакълу яз зав Аллагъ-Тааладин патав манийвал гудайди жез кӳанзавач». Ам къарагъна, гьилер чухъун къачуна ва ахпа капӳ ийиз эгечӳна. Ам акӳ шехъзавай хьи, вилин накъварай чуру къеженвай. Ахпа ада ишехъиз сужда авуна та чил къежидалди. Капӳ авурдалай къулухъ ам са патал къвалахъ хьана къаткана, амма адан ишехъун атӳузвачир, та Билял къведалди, экуьнин капӳ авуна кӳанзавайдакай хабар гудалди. Расулугълагдай ишехъзавайди акурла ада хабар къуна: «Я Расулугълагдай вун куь иширзава? Аллагъди ви виликан ва къевезмай гунагърилай гьил къачунва эхир». Пайгъамбарди жаваб гана: «Я Билял, завай ишехъ тавуна акъвазиз жедани, и йифиз Аллагъди зав аят агакъарнавайла (мана): «Гьакъикъат я цаварни чилер халкъ авун: йиф ийикъалди эвез авун ва гьакӳни йиф ийикъаз ухшар тахъун... Алемрин Аллагъ авайвилин гьакъиндай тестикъзавай лишанар акъул авай инсанар патал [фикир ийиз, веревирд ийиз жедайбур патал, яни чпин акъул, зигъин хци ийиз алакъзавайбур патал]» (Къуръан, 2:164)

Ва эхирдай алава хъуьна: «Ни и аят кӳелна адал фагъум фикир тавуртӳа, ам бедбахт инсан я!»

Вири инсанри гележер савадсузвиликай хуьн патахъай веревирд ва фикирар авун лазим я. Машгъур алимрикай сада лагъана: «Кьилер илимдин нурдалди ацӳана кӳанда, риклер лагъайтӳа имандин нурдалди». Гьакъикъатдани, риклеринни акъулдин кьилдинвилер, чаравилер авач, гьикӳ хьи, абур сад хъун важиблу я, ида агалкъунар гьуьндуьр дережадиз акъудда.

Интернетда кьилиз акъудиз тахъана амай месэляяр

Гьадисрикай сана лугъузва: «Девирдин эхир алукъдайла за чирвилер акӳ чкӳурда хьи, абур дишегълидидни итимдив, аялдивни камалэгълидидив сад хьиз агакъда».

И гьадисди инсаниятдихъ исъатда техника ва илим вилик финин карда хьанвай агалкъунрикай, алакъунрикай лугъузва. Чапдай станок акъудуникди саки вирибурун чирвилер артух жез гатӳумна, радиони телевидение тешкилайла абур генани дериндиз фена, Интернетди лагъайтӳа, инсан гьина аватӳа адалай аслу тушиз, мышкадин са эвер гуналди вири суалриз тамам жавабар гуз тазва.

Гьакъикъатдани, алатай несилрин гьатта акъулдизни текъведай хьтин, амма къенин юкъуз инсанривай менфят къачуз жезвай мягътеларзавай кар я. Анжах Аллагъди ганвай и савкъатдикай Адан разивал къачун патал менфят хкудиз жедайбур тӳимил я.

Саки са шумуд йис идалай вилик чаз герек тир хабар, затӳ жагъурун патал библиотекайра, ктабханайра къекъуьнин чарасузвал авай, гьатта гзаф йикъара къекъвейлани лазим шей жагъун тийидай вахтарни жезвай. Чехи шегъеррани гьа икӳ тир. Гьечӳи шегъеррин агъалияр патал лагъайтӳа генани четгинвилер авай.

Алай вахтунда гьатта хуьре яшамеш жез, виртуальный ктабханайра сиягъат ийиз ва агъзурралди ктабар гьилелай ийиз жезва.

Интернетди гьакъикъи чирвилер къачунин карда еке мукинвилер гузва ва ва динэгъли-алимри идакай менфят, хийир къачунин чарасузвал авайдини къейдун лазим я. Къакъан дагълух хуьре ацукънавай динэгълидидив кӳвалин къеняй экъечӳ тавуна къенин юкъуз агъзурралди инсанрин вилик вяз ийиз жезва.

И мумкинвилер кьилиз акъудиз жедай са шумуд шартӳунал веревирд ийин.

Месела, форумрикай, я туш хьи яшайишдиз талукъ сетрикай сана регистрация ийиз жеда ва инсанрихъ галаз абуруз чириз кӳанзавай месэлайрай веревирдиз жедай мумкинвал ава.

Динэгъли алимдивай гьакӳни вичин интернет-дневник ачухна ва и маса месэлайриз талукъ макъалаяр ана чапиз жеда.

Къенин юкъуз видеокамера ва я диктофон къачун са акъван багъаз акъвазавач. Ихьтин такъатар гваз динэгъли алимдивай вичин лекцияр, вязер кхъиз жеда ва абур аудио-видеоформатра аваз эцигиз жеда, islamdag.ru сайтда чи вязер ва гзаф къадар алимрин лекцияр акъудзава, кӳелзавай ва яб акалзавайбурулай, дуьньядин гьар са пипӳай чаз чпин разивилин фикирар рекъе твазва. Анжах гьа ихьтин кӳвалахдал желбнавай динэгълийрин къадар гзаф хьанайтӳа кӳандай.

Я туш хьи, маса мисал къачун. Сайт арадал гьана хьиз, ана исламдин институтрин студентри чирвилер къачузвай ктабрин электронный къайдаяр гьазурайтӳа жеда. И тарсарай алимривай аудио-видео лекцияр кхъиз ва абурни а учебникрив галкӳуриз жедай. Гьакӳни интернетда гьар са тарсунал веревирд ийиз жедай мумкинвилерни ава.

Са гьечӳи макъалада интернетдихъ, алай аямдин технологийрихъ авай мумкинвилерикай ва ада гудай хийирдикай лугъуз жедач, гьайиф хьи, амма винидихъ къейд авунвайдай са вуч ятӳани чир жеда. Кьилин шартӳарикай сад, чеб диндай савадлубурувай интернетдин мумкинвилерикай дуьздаказ менфят къачун я.

Гьар са, гьатта вичихъ тайин тир дережа авай кардихъни сифтегъан камар галайди я. Чна svetislama.ru сайт тешкилнава, ина диндай жуьреба-жуьре месэлайрал веревирд ийиз жеда. Ва гьавилий диндай савадлу тир алимриз, имамриз и сайтда регистрация авун патахъай ва и сайтдикай менфят къачузвайбурун суалриз жавабар гунилай башламишна активвилелди адан карда иштирак авуниз эвер гузва. Сайтдин администрацияди гьевесдивди квез куьмек гуда нагагъ и карда технический рекъай гьавурда такъунар хьайитӳа.

abubakarassalam@gmail.com

Гъинай атанатла, гъаниз... элкъвена хъфин тавун патал

Шариатди муъриддиз ийизвай истемишунар

Шариатди туъгмет ийизвай кардила хийрлу кар авунал атун – им туба авунин къайдай-рикай сад я. Ва гъар сада вичин дережадиз килигна гунагърилай гъил къачун тлалабзава, гъик хьи, бязибуру ихти-яр ганвай кар яз гъисабзавай-дан патахъай масадбуру гъил къачун тлалабзава. Им и жуь-редин тестикъ авунив барабар я: «Адетдин инсанри ийизвай хъсан крар Аллагъдиз мукъва ксарин арада писбур яз машгъур жезва». (Мисал патал ихътин крарикай Женнетдин няметрикай пай къачун патал ва жегъеннемдихъай кичле яз кап авун я – Ред.)

Чир хъухъ, тларикъатдинни ва ихтиярар чтурунал гъалтайла са члалал акъвазнавайдан, вичин чтуру крариз нефсиниз рехъ гузвайдан, къадагъа алайдан рекъел мягъкемдан арада авай мензил чилинни цавун арада авай къвандав барабар я. Ва сир туш, нефсинин тлебиат тестикъ авун таб я. Мумкин я вуна гунагърилай гъил къачунин гъакъикъивал нефсини инкар авунни. Ва гъавилъий устаздин тестикъ авун, адан шагъидвал галачиз, ам риклин сидкъидай тирдан гъакъиндай дережани тестикъ жедач. Ик мюрид риклин сидкъидин еке дережадив Аллагъдивай яргъа жедай гъар са декъикъада вичин гунагърилай гъил къачун тлалабунин куъмекдалди агакъда.

Винидихъ къейд авур гъар са шей туба авунин макъсад я. Сифте чехи гунагърилай гъил къачун тлалабна кланзавайди я, ахпа гъвечли, гуъгуънлайни авуна таклан крарин гъакъиндай, адалай къулухъни тавуна хъсан тир крарин гъакъиндай. Гуъгуънлай вичин хъсан крар акъваза лугъуз гунагърилай гъил къачун тлалабун лазим я. Идалай къулухъни амайбурун вилера ам мюрид яз акун патахъай. Аллагъдиз хъсан чида!

Рахуна сергъят тестикъарунни хъсан крарикай я – муъридди и кардикай чарасуз герек тирла ва шариатди истемишзавайла менфят къачузва. Нубат алачиз рахуникай михъиз туба авуна кланда. Нафс муътлуъгъарунин карда тасвуффдин ксари кисун асул шартларикай сад яз гъисабнава.

Нефсинихъ галаз женг

Хъсан тереф яз къейд авунин къилин крарикай сад жуван нефсинихъ галаз датлана женг чугун ва адахъ галаз назаривал къалурун я.

Шейх Абу Али Дакъакъа лагъанай: «Ни вичин винел патан акунар нефсинихъ галаз женг чугуналди чгагурнаватла, Аллагъди ахъгиндан къенепатан дуънья Вич рикел хъуналди чгаурда. Ни нефсинихъ галаз женг чугувазвачтла, адав тларикъатдин атир агакъдач». Им Аллагъдиз мукъва тирбурун рекъин къетленвал я. Нагагъ лукъра вич михъиз тларикъатдив тагайтла, тларикъатди адав вичин са пайни вугудач.

Абу Усман аль-Магърибиди лагъана: «Ни тларикъат нефсинихъ галаз женг чугунин карда зегъмет чугун тавуна

вичиз ачух жеда лагъана фикирзаватла, ахъгинди къилиз акъат тийидайдак умуд кутунвайди я».

Абу Али Дакъакъа лагъана: «Вуж бинедай къарагъ тавуртла, ахъгиндаз эхирдай ацукъдай мумкинвал жедач».

Гъасан аль-Араралагъана: «Тларикъат пуд шейинал бинеламиш хъанва: гзаф гишин тирла тлуън тлуънал; ахварихъ галаз женг чугувадай къуват амачирла, анжах а вахтунда ксун; чарасузвал авайла рахун».

Ибрагъим бин Адгъама лагъана: «Нагагъ инсандал ругуд ериди агъавал тийиз хъайитла, ахъгиндавай хесетрин тамамвал къачуз алакъдач: нафс агъузарун, адахъ галаз женг чугун, ахварик тахъун, дуъньядин девлетдихъ авай кланивал тлимил хъун, дуъньядин девлет тлимил жез клан хъун, умудар ва мурадар тлимиларун».

Шиблидив ахвар агатдайла, ада вич нацуналди гагадай, экуън сегъердалди нацларин клватлал куънягъ жедай. Чехи пай вахтара ада вилеривай къел гуъцдай, вич ахварал тэфин патахъай.

Ихътин крар инкар авун, абур дуъзбуру туш лугъун кутугнавач, гъик хьи, абур лап тлимил зарар гузва. Абур

ийизвай ксарин фикирдалди, Аллагъ рикелай ахвар паталди алудунилай лап пис тлал эхунни хъсан я.

Кисун

Рахуна сергъят тестикъарунни хъсан крарикай я – муъридди и кардикай чарасуз герек тирла ва шариатди истемишзавайла менфят къачузва. Нубат алачиз рахуникай михъиз туба авуна кланда. Нафс муътлуъгъарунин карда тасвуффдин ксари кисун асул шартларикай сад яз гъисабнава. Бишр ибн Харриса лагъанай: «Нагагъ вун ви рахунрал мягътел жезватла, киса. Нагагъ вун ви кисунал мягътел жезватла, рахух. Гъакъикъатдани, рахуна нефсинин са пай ва тариф авуна кланзавай ерияр винел акъудун ава».

Имам Абубакар Сиддикъа вичин сиве къванер къадай, ихтилатрин

къадар тлимиларун патахъай. Ва гъар сеферда са артухан гаф лугъуз кландайла абур адан рикел хъидай. Вичин и хесет ада Суннадалди тестикъзавай. Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Абурун мецерилай алатайла, мад инсанар чинихъди жегъеннемдиз гадарзава-ни?»

Шариатдин сергъятра мадни кар алай метлеблу хел мукъвал-мукъвал каш гун я. Им Аллагъдиз мукъва хъунин рекъе виридалайни кар алай шарт я. Гъаждин вахтунда инсанар Арафа дагъдал акъвазун Пайгъамбарди ﷺ гъихътин важиблу гъерекат ятла тестикънаватла, Аллагъдиз мукъвабуру каш гун Адаз мукъва хъунин рекъерикай сад яз гъисабзава.

Каш гун

Шариатдин сергъятра мадни кар алай метлеблу хел мукъвал-мукъвал каш гун я. Им Аллагъдиз мукъва хъунин рекъе виридалайни кар алай шарт я. Гъаждин вахтунда инсанар Арафа дагъдал акъвазун Пайгъамбар-

ла каш гуна камаллувал ва чирвилер туна, тух хъуна – савадсузвал ва муътлуъгъ тахъун». Ва ада вичи каш гузвай вахтунда ам къуватлуни жезвай, тлуън тлуърла – зайиф.

Абу Сулейман Даранийди лугъудай: «И дуъньядин куълег тух хъун я, а дуъньядин (Ахиратдин) куълег каш

гун», яни каш гун Ам къатунунин карда нур я. Яхъя бину Мааза къейднай: «Тух хъун - им къизмишвилини цай я. Ам цай хъийидай шейиниз мукъва я. Тух хъунивай инсанди цай къязва, та ам вич кудалди туъхуън тийидай». Малик бин Динара тестикъзавай: «Низ гъатта вичин хъендикайни кваз шайтлан катна кланзаватла, къуй вичин нефс муътлуъгъаррай». Салафу ас-салигъинрихъ, яни пак ксарихъ ихътин келимаяр гзаф ава.

Эдебдихъ авай метлеб

Муъриддин кар алай хесетрикай сад датлана Аллагъдин гъакъиндай, Адан авлияйрин (кланибурун), вичин диндин стхайрин гъакъиндайни эдеб хуън я. Абурун патахъай гъич садрани эдеб чурна кландач.

Абу Али Дакъакъа къейднай: «Инсанди Женнет ибадат авунин куъмекдалди къачузва, амма Аллагъ чир хъун вичин ибадатдин къене эдеб хуъналди. Ни ибадат авунин карда эдеб хуъзвачтла, ахъгинди цлудралди сеферда Аллагъдивай яргъа ийизва». Вири вичин умуърда ам вич, къуй цал ва я хуъцуъган хуъй, абуров агатначир, лап чарасузвал авачиз ва и карни ада тестикъзавайвал: «Им эдебсузвал къалурун тир».

Абдулла бину Жалъди лугъудай: «Нихъ эдеб авачтла, ахъгиндахъ тамам Шариатни, Иманни ва Тавгъидни авач».

Ибну Атлади тестикънай: «Нагагъ Аллагъдихъай регъуввал авачиз юкъуз хъиз, йифизни клвачер яргъи ийизватла, ихътин муърид эдеб хуъзвайбурукай жедач». Гурайзиюди лагъана: «За хелвет яз авайлани 20 йисан къене клвачер яргъи авуначир».

Ада гъакъни къейднай: «Са ни ятлани и дуъньядин пачагърихъ элкъвеведайла, эдебдикай даях къазвачир вахтунда чеб ажалдиз мукъва ийизва. Бес вич, дуънья Халкъ авурдан вилик эдебдикай даях такъазвайдакай ва къадагъа алайди ийизвайдакай вуч лугъуз жеда?»

Имам аш-Шафииди тестикъзавай: «Заз имам Малика лагъана: «Я Мугъаммад, жуван крарикай къел ая, адав лагъайтла, гуъруъз элкъуър».

Абдурагъман бин Къасима лагъанай: «Зун имам Маликагъ галаз 20 йисан къене дуст хъанай. Абурукай 18 йис эдеб чириз фенай, 2 йис Шариат чириз. Нагагъ вири и 20 йис эдеб чириз фенайтла!» Зун-нун аль-Мисриди къейднай: «Ни эдеб чирунин карда марифатсуздаказ адав тазватла, ахъгинди гъа вич атай чкадиз элкъвена...хъфида!»

Сив хуьнин эдеблувал

«Женнетдиз са къапу ава, а къапудин твар «ар-Райан» я. Аниз анжах сив хвейбур гъахьда».

(Гъадис)

Дуьз рекьин эвел

Имам АЛ-ГЪАЗАЛИ

Эвел - алатай нумрайра

Анжах са рамазандин вацра сив къуна, артухан сивер хуьн тийиз, акъ-вазарна бесарун лазим къведач. Суьннет тир ва маса алава йикъара сив хуьн тавуртла, вуна Женнетдин «Фирдавус» багда еке дережа къазанмишдач, исятда вун цава авай нурлу гъетерин клалдиз гьикI килигзаватла, гьакI ваз сив хвейибур (алава), вун дертлу яз ва гьам чIугваз, «иллийиндин» юкъва (вилек и гафунин мана чна гъанва – тарж.) аквада.

Чал агакънавай хабарри (гъадисри) шагидвал ийизвайвал, сив хуьниз лайхлувал, берекат ва еке суваб авай йикъар ибур я: гъаж тийизвайбуруз Арафатдин югъ, Ашурадин югъ, зул-гъижа вацран сифте цIуд югъ, мугъарам вацран сифте цIуд югъ, раджаб ва шаббан варцар.

Са йисан муддатда пак тир варцара: зул-къаада, зул-гъиджа, мугъарам ва раджаб, сив хуьна еке лайхлувал ава. Гъар са вацра сив хуьниз хъсан тир йикъар, адан эвелан, юкъван ва эхиримжи йикъар ва гьакIни лацу йикъар (ацIай вацран йикъар) 13, 14, 15- йикъар я.

Гъафтада сив хуьдай йикъар ибур я: ислен, хемис ва жуьмя (и югъ тек тушиз! – тарж.).

Вацран сив хвейи сифтегъан, юкъван, эхиримжи йикъари ва «лацу йикъари» ви вацран гунагъар михьи ийизва. И йикъарин ва винидихъ къалурнавай варцарин сив хуьни вун йисан гунагърикай михьи ийизва.

Вуна фикир ийимир, сив хуьн

къа тийизвайдакай ви мез рахун тавун, япар Аллагъди къадагъа авурдаз дикъет гуникай хуьн, вучиз лагъайтIа яб акалзавайди рахазвайдан шерик я.

Вуна ви руфун ва айибар гьикI хуьзватIа, сив гвайла гьакI амай жендекдин органарни хуьх. Хабар гузва: «Вад шейини сив хуьн чIурда: тапарри, гьибетди, бугътенди, ашервал авай килигуни, тапан къин къуни».

Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Гъакъикъатда, сив хуьн къалхан я (гунагърикай хуьн хуьзвай), эгер квекай садав сив гватIа, ам эдебсуз келимаяр рахун тавурай, ашервал авай гунагърикай яргъа хуьй, ахмакъвал тавурай. Нагагъ са вуж ятлани сив хуьзвайдахъ галаз кукIунар ийиз ва экъуьгъиз алахъиз хъайитIа, ада лугъурай: «За сив хуьз-ва!»

Гъалал ризкъидал (ва гъалалдиз къазанмишнавай) жуван сив хкуд, зав сив гвай лугъуз, адет тир вахтар

Вуна фикир ийимир, сив хуьн анжах тIуьн-хуьн акъвазарун ва паб-гъуьлвилдин алакъаяр тамамар тавун я. Пайгъамбарди - салат гурай адаз Аллагъди ва салам – лагъана: «Гъикъван ава сив хуьдайбур, сив къунай чпиз къачузвайди анжах каш фин ва цик къанихвал хуьн я».

няниз вуна незвайдалай гзаф немир. Адет яз вуна незвай къадар, я адалай къве сеферда артух тIуьн вуна нез хъайитIа, сив хвейи инсандинни хуьн тавурдан арада са тафаватни жедач.

Сив хуьнин мурад-метлеб нефс хуьн я, бедендин къуват са жизви зайиф хъайитIани, ви руьгъдин къуват артух хъана, вакай ругъани кас жеда.

авач. Бес гьикI килигда Аллагъ а инсандиз вичин руфун гъарамдалди (ва гъарам яз къазанмишнавайдал – тарж.) ацIурнавай?

Гила ваз сив хуьнин лайхлувал ва къимет чир хъайила, ваз мумкин къадарда сив хуьн артухара, сив хуьн ибадатдин диб ва Аллагъдиз мукъвал къачузвай куьлег я.

Расулуллагъди лагъана: «Аллагъ-Таалади лугъузва: «Ни са хъсанвал авуртIа, За ам адаз цIудалай ирид виш сеферда эвез хъийида, сив хуьн гвачиз, и амал анжах Зун патал я, адай За а касдиз къетIенвилелди гуда».

Пайгъамбарди ﷺ гьакI мад лагъана: «Къин хуьй зи чан гъиле авайдал, сив хуьзвайдан сивяй къвезвай ял Аллагъдиз мискдин атирдилай хуш я». Аллагъди машгъур тир вичин къудратлувилелди, лугъузва: «Зун патал ада вич ашервиликай хвена, тIуьникай ва хуьникай акъвазарна, адан сив хуьн

зун паталди тир, За адаз гъакъи гуда».

Расулуллагъди ﷺ лагъана: «Женнетдиз са къапу ава, а къапудин твар «ар-Райан» я. Аниз анжах сив хвейбур гъахьда».

Чна иналди капI-теат авун паталди ваз бес къадар дуьз рекьин сифтегъан малуматар гъанва. Эгер ваз купIунилай ва сив хуьнилай гъейри, диндин маса дибар, закят гунилай гъаж авунин къайдайралди, чирдай муьгътеж аватIа, а чирвилер вавай «Диндин илимар цIийи хуьвун» тIвар алай чи ктабдай къачуз жеда.

Къвед лагъай къил

Гунагърикай къерех хуьн

Чир хуьх, дин къве паюникай ибарат я: сад лагъай пай гунагърикай къерех хуьн, къвед лагъай пай Аллагъдиз муьгъуьгъвилин амал бегъемарун я.

Гунагърикай жув хуьн четин я, Аллагъдиз муьгъуьгъвилин крар гъар са касдиз тамамардай мумкинвал ава. Къеви гъевесрикай анжах рикIин сидкъидай ибадат ийизвай диндар инсанривай жув хуьз жеда. Гъавилай Расулуллагъди ﷺ лагъанай: «Мугъаджир писвал туна куьч хъийи кас я (дин патал), муджагъид вичин къеви гъевесрихъ женг чIугвазвайди я».

Чир хуьх, Аллагъди ви бедендин органар ваз аманат ва нямет яз ганва. Эгер няметдалди вуна Адаз асивал ийиз хъайитIа, ви къадирсузвилиз къадар авач, аманат Аллагъдиз хиянат авун патал ишлемишиз хъайитIа, ви зуруниз сергъят авач. Бедендин орга-

Эгер няниз сив хкуддайла, вуна юкъуз туьтIуьр тIуьналдини ви руфун ацIуриз хъайитIа, сив къуникай ваз

Эгер няниз сив хкуддайла, вуна юкъуз туьтIуьр тIуьналдини ви руфун ацIуриз хъайитIа, сив къуникай ваз са хийирни авач, ваз амукъдайди туьтуьхдивди ацIурна залан хъанвай ви хук я.

са хийирни авач, ваз амукъдайди туьтуьхдивди ацIурна залан хъанвай ви хук я. Амма Аллагъдиз ацIурна дакIурнавай хуквадилай такIан къаб

нар ви нехир я, нехир хуьниз вун жавабдар я.

КъатIа ама

8 928...88

Мусурман дишегълиди вичел гъахътин партал алуькIун лазим я?

Аллагъдин эхиримжи Ктабда - Къуръанда, гъакIни эхиримжи Пайгъамбар Мугъаммадан ﷺ насигъатра мусурман дишегълидин парталдиз ийизвай истемешунрикай талукъдаказ лагъанва. Ингъе абур:

1. Дишегълиди чинилайни гъилин къве капашдилай гъейри бедендин амай вири чкаяр агалун лазим я. И истемешун «ашкара чкайрилай гъейри амай чкаяр чарадаз къалурмир» аятдиз алимри гайи баянрал ва маса гъадисрал бинеламиш хъанвайди я. Са гъадисра Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ паб Айшади икI лугъузва: «Са сеферда чи къвализ зи мукъва-къили дишегъли атана. Пайгъамбар ﷺ ам акурди, къулукъ элкъвена. «Ам зи хтул я!» - лагъана за. Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: «Эгер дишегъли вацран къилер хъана акъулбалугъ ятIа, адаз чинлайни ва идалай гъейри (Пайгъамбарди ﷺ вичин капашдив муькуь гъилин късуьлдилай къуна, гъилин цIумунал къведалди са капашдин ара туна), амай чкаяр къалурдай ихтияр авач».

2. Дишегълидин партал рекъинал акъвазайла и патай а патаз экв акъатдайди ва беден аквадайди хъана къандач.

Мугъаммад Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Партал алай гъа са вахтунда къецил тир, къекъведайла галтад жез, итимар рекъий акъудзавай дишегълияр неинки Женнетдиз фидач, абуроз гъич адан нини къведач» (Гъадис Абу Гъурайради гъанвайди я).

Са сеферда Бану Тамиман несилдай дишегълияр Пайгъамбардин ﷺ паб Айшадин патав атана. Абурау келечI, и патай а пад аквадай парталар алай. Айшади абуроз лагъана: «Эгер куьн халисан мусурманар ятIа, а квел алайбур квез кутугай парталар туш!»

Са маса сеферда адан патав са свас атана, ва адан чинлайгъуз къелечI къир авадарнавай. Айшадиз ам акурла, ада лагъана: «ИкI ни алуькIзаватIа, а кас «Ан-Нур» суьредин гъакъикъатвилихъ иннанмиш кас туш». Винидихъ гъанвай къве вакъиани аль-Къуртубидин тафсирда ганва.

Къенин дишегълийри алуькIзавай жуьре Айшадиз ақунайтIа, яраб ада вуч лугъудайтIа?...

3. Партал алкъайди хъана къандач. Бъзи вахтара къелечI парталдилайни алкъай парталди гена рекъий акъудзавач.

4. Дишегълиди алуькIзавай парталар итимдин ваь, дишегълидинбур хъана къанда. Итимрихъ - вирида къабулнавай итимрин партал ава, дишегълийрихъ лагъайтIа - дишегълийрин. Пайгъамбарди ﷺ вичин гъадисра гъам дишегълийриз тешпигъ жезвай итимар, гъамни итимриз тешпигъ жезвай дишегълияр ачухдаказ негъзава. Ахъгин амалри инсандин вичин тIебиатдиз аксивал ийизва.

5. Чара итимар алай чкадал парталдикай духийрин ва маса хуш ни галай атиррин ни атана къандач.

6. Партал пара дамах гъайди ва вичел фикир желбдайди хъана къандач.

Винидихъ ганвай истемешунрихъ галаз къан тийизвай партал алуькIзавай касдиз Къияматдин юкъуз Аллагъди жаза гуда. Эгер дишегълиди и тIварар къур къанунрал амал авуртIа, ада вичин уьмуьр гъар патахъай регъятарда.

анжах тIуьн-хуьн акъвазарун ва паб-гъуьлвилдин алакъаяр тамамар тавун я. Пайгъамбарди - салат гурай адаз Аллагъди ва салам – лагъана: «Гъикъван ава сив хуьдайбур, сив къунай чпиз къачузвайди анжах каш фин ва цик къанихвал хуьн я».

Инсандин сив хуьн тамамвал авайди яз гъисаба жезва, эгер ада вичин бедендин органар Аллагъди къадагъа авурдакай хвейитIа. Ваз лазим я, ви вилер нагъакъандаз килигуникай хуьн, ваз талукъ туширдакай ва вак

8963...45
И мукъварал заз мусурмандиз семечкаяр чакъвалай авун къадагъа тирди чир хъана. Им дуьз гаф яни? Мадни мусурмандиз гъихьтин продуктар тлуьн къадагъа я?

- Семечкаяр саралай авун Исламди къадагъа ийизвач. Анжах и карда

8928...64
Беден къацанвайла, «Фатигьадин» ван атайла, дуьа иидай ихтияр авани?

- Дуьа дастамаз гвачиз хъайитлани ийидай ихтияр ава. Амма «Фатигьа»

8928...79
Зи буба пивной бардиз физва. Ам аниз тефин патал за вуч авуна кьанда?

- Белки ви бубадиз пивной бардиз финалди вичи еке гунагъ ийизвайди чизвач жеда. Сифтени сифте адагъ галаз хуьруьн имам раханайтла хъсан жеда. Имамди ви буба жезвай гунагъдин ва Исламдикай авай хийирдин гъавурда твадай.

Мадни ви бубадиз ахьтин чкайра ацукъзавай, къарагъзавай ксарихъ галаз дуствал акъвазарун меслят къалуриз жеда. Къуй Исламдин шартлар къилиз акъудзавай ксарикай дустар къурай. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: "Инсандин хесетар, адаз вичиз хабарни авачиз, маса инсандикай акатзава". Месела, эгер дустарик хъвадай хесет кватла, гъадакни гъа хесет акатда, эгер хъсан касдихъ галаз дуствал хвейитла – гъадан хъсан хесетар къада.

Куь буба дуьз рекъел гъун патал Аллагъдивай ﷻ тлалаба, дуьа ая. Мусурмандин яракъ дуьа я, лугъузва гъадисрикай сада.

8988...61
Кицъихъ галукуьайла дастамаз хкатзавани?

- Дастамаз хкатзавач. Эгер кицъ ва я гъилер къежейбур яз хъайитла, галукуьай чка ирид сеферда чуьхуьда, абурукай са сеферда (сифте ва эхиримжи сеферда тушиз) накъвадай, ам хуькуьрай къару ций миьхда.

8928...15
Дастамаз гвачиз урус члалаз таржума авунвай Къуръан гъиле къаз жедали?

- Къаз жеда, вучиз лагъайтла ам Къуръан ваъ, адан таржума я.

8928...42
Мусурмандиз лезгинка ва маса куьлер ийидай ихтияр авани?

- Ихтияр ава, эгер музыка къадагъа авунвайди туштла, дишегълиярни итимар санал кватл тежез хъайитла. Амма и шартлар хуьналдини яргалди куьлер ийидай меслят къалуризвач.

8928...13
Мусурманди шумуд йисалай башламишна сивер къун лазим я?

Сивер къун ва амай ферзер мусурманди акъулбалугъ (совершеннолетие) хъайидалай куьлукъ къиле туьхуьза. Акъулбалугъвилини лишан – рушар патал сифте вацран къилер башламиш хъайила, гадаяр патал сифте поллюцияр («къацудакай» хабар) хъайила. Им тахминан 14 ва я 14,5 йис хъайила жезва. Эгер и лишанар малум тахъайтла, арабрин (вацран) календардай 15 йис ва я Григорианский календардай 14 йисни 7 варз гъисабда.

ПОДПИСКА-2010
 Гъурметлу стхаяр ва вахар!
 2010-йис патал подписка эгечна къиле физва. Лезги члалал акъатзавай "Ассалам" газет квез клани почтунин отделенийра, районра кваллахзавай чи векилривай ва я редакциядиз атана кхъиз жеда. Йисан къимет: 186 манат.
 Индекс 51395
 Гъурметлу мусурманар, "Ассалам" газет кхъиз рикелай алудмир!

Гъурметлу газет келзавайбур!
 Гила куь суалар, теклифар редакциядиз SMS-рин куьмекдалди 8 903 424 56 35 нумрадиз ракуьриз жедайди чна куь рикел хкизва. Куь суалриз жавабар чна газетдин чинриз гуда.

8960...90
Заз медресадиз келиз физкьанзава, анжах зи дидени буба и кардиз акси я. За вуч авун лазим я?

8928...13
Зи диде-бубади зун дуьз рекъелай алудзава. Эгер абуруз яб тагайтла заз гунагъ жедали?

- Исламди диде-бубадин члалаз килигун кевелай истемишзава. Са сеферда Пайгъамбардивай ﷺ Аллагъдиз ﷻ виридалайни гъи кар хуш я лагъана хабар къурла, ада жаваб гана: «Вичин вахтунда авур кап!».

8928...98
Заз Пайгъамбардин ﷺ рушан гъурметдай Фатима твар ганва. Заз куьне адакай ахъайнайтла кьандай?

- Фатима Пайгъамбардин ﷺ къуд лагъай аял хъана. Адаз ам пара кьандай. Фатима Алидиз гъуьлуьз гудайла, Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «За зи руш заз виридалайни клани инсандиз гъуьлуьз гузва». Ада Алидиз вад аял багъишна: Гъасан, Гъусейн, Мугъсин (гъвечизамаз къена), Уммукульсум, Зайнаб. Са бязибур лугъузвайвал, абурухъ Рукъият лугъудай рушни хъана, лап гъвечизамаз къена.

Фатима ибадатда гзаф чалишмиш жедай, бедбахтвилера сабурулу дишегъли тир. Айшади лагъанва: «Заз Фатима хъиз дуьз рахадай кас гъеле акунвач».

8909...71
Маса динар гвайбур, месела, хашпараяр, Женнетдиз аватун мумкин яни?

- Къуръандал, Пайгъамбардин ﷺ сунадал ва гъакъни алимирин сад тир фикирдал асаслу хъана лугъуз жеда хъи, Ислам диндилай гъейри маса динар гвайбур къафирар я. Къуръандин «Аль-Гимран» сурадин 85- аятда кхъенва (мана): «Исламдилай гъейри маса динар хкъагъайбурувай и кар къабулдач». Чуьудризни хашпарайриз Женнет хиве къазвай Къуръандин аятрикай рахайтла, абуру гъа чпин вахтунда Муса ва Иса ﷺ пайгъамбардин терефдерар хъайибуроз талукуь я.

8928...98
Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Фатима зи бедендин са клус я, ам бейкеф авурда зунни бейкефарна» (Бухари).

Чан гуз месел алай Пайгъамбарди ﷺ Фатимадиз са вуч ятлани лагъана, ам шехъна. Ахпа Пайгъамбарди ﷺ мад гъа икь авуна - Фатима хуьуре-на. Анжах Пайгъамбар ﷺ рагъметдиз фейидалай куьлухъ Айшадин тлалабуналди Фатимади и агъвалатдин гъавурда туна. «Сад лагъай сеферда Пайгъамбарди ﷺ заз вичин кьиникъ мукъвал жезвайдакай хабар гана, зун шехъна. Ахпа ада вичелай гъуьлуьниз хъандай зун рекъида ва закай Женнетда авай дишегълийрин чехиди жеда лагъана хабар гана», - лагъанай Фатимади.

Пайгъамбар ﷺ рагъметдиз фейи ругуд вацрайлай 28 йисан яшда аваз Фатимадини и дуьнья туна.

Рузнама Май

Югъ	Пакаман Ас-Субх	Рагъ эжъеч-завай вахт	Нисинин Аз-Зугър	Рагъдандин Аль-Гаср	Гъетрен Аль-Магъриб	Мисен Аль-Гишаъ
1	3.47	5.40	13.00	16.39	19.52	21.31
2	3.45	5.39	13.00	16.40	19.53	21.32
4	3.43	5.36	13.00	16.41	19.55	21.35
6	3.40	5.34	13.00	16.41	19.57	21.38
8	3.35	5.30	13.00	16.42	19.58	21.41
10	3.31	5.27	13.00	16.42	20.01	21.44
12	3.27	5.27	13.00	16.43	20.04	21.47
14	3.24	5.25	13.00	16.43	20.06	21.50
16	3.20	5.23	13.00	16.44	20.08	21.53
18	3.16	5.21	13.00	16.45	20.10	21.57
20	3.12	5.19	13.00	16.45	20.12	22.00
22	3.10	5.17	13.00	16.46	20.15	22.05
24	3.08	5.16	13.00	16.47	20.16	22.08
26	3.05	5.14	13.00	16.47	20.18	22.11
28	3.01	5.12	13.00	16.47	20.20	22.13
30	2.59	5.12	13.00	16.48	20.21	22.16